

ՃԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԸ.

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 14, 1905

ԹԻԻ 41

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ 2. Բ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ 2. Ս. ՊԱՐՆԸՐ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Արձակուրդ Մը Կեդր. Եւրոպայի Մեզ 745. — Էզ Մը Հոգեբանութեան 747. — Մայրերուն 748. — Զամպեգիի կամարը 750. — Թրամուէյներ 751. — «Աւելի իմ Տկարութիւններու վրայ Պիտի Պարծեմամ» 751. — Տիպար կղերը 753. — Բաց Հրուեր կարճայ Աւետ. Եկեղեցիէն 755. — ԽԵ. Դաս, Նայեմբեր 5 755. — Ազդ 756. — Քաղաքական Լուրեր 757.

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴ ՄԸ ԿԵԴՐ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՁ

[Խմբագրական]

2.

Վերջին քաղաքը Յուրիսի եւ Պալի հետ Հել-ուտեան այն երեք քաղաքներն են որոնք 100.000-ական բնակիչէ աւելի ունին : Եւ թէեւ առաջինը այդ երեքին մէջ փոքրագոյնն է, ամէնէն չահեկանն է իր գեղեցիկ տեսարաններով : Մենք մեր ուղածէն աւելի ժամանակ մնացինք հոն, բայց դժուար չէր այնպիսի քաղաքի մը մէջ հաճելի կերպով անցընել ժամանակը : Մեր պանդոկը քաղաքին ճիշտ կեդրոնն էր, համալսարանէն քանի մը վայրկեան միայն հեռու : Համալսարանի նոր շէնքը 34 տարի առաջ լինցաւ : Ունի կեդրոնական մեծ սրահ մը որ առեւտրութեան սրահներ, քիմիական աշխատանոցներ, եւն. կը պարունակէ : Ասոր հետ կցուած են, ապակեայ ներսնեցներով, մէկ կողմը դրատուն մը, միւս կողմը բնական պատմութեան թանգարան մը : Համալսարանէն զատ գիտական եւ այլ շատ դպրոցներ կան քաղաքին կողմէ պահ. պանդոկ, եւ քաղաքին պարծանքն է թէ նահանգը իր եկեւտացոյցին մէկ երրորդը դպրոցներու պահպանման յատկացուցած է : Եւ իրօք անոր պղտիկ պատիւն չէ կրթական իրերէ կարեւոր կեդրոն մը ձանչցուիլ : Երբեմն երբեմն ծառե-

րու ներքեւ կը նստէինք համալսարանին շրջանակին մէջ, որու ճիշտ ետեւն են բուսաբանական պարտէզները : Պարտէզներէն վեր կը գտնուի հովանաւոր Լա Թրէյլ ձեմելովայրը, որու մօտ են Քաղաքապետարանը եւ գինարանը, քանի մը քայլ անդին ալ Սը. Պետրոսի մայր եկեղեցին : Այս եկեղեցին իր աշտարակներով եւ զանգակաւանով աւելին ուշագրաւ առարկան է քաղաքին մէջ, եւ անկէ կ'առաջնորդուէինք երբ մօլորելով չէինք կրնար գիտնալ թէ ո՞րն է մեր պանդոկին կարճագոյն ճամբան : Գրեթէ 900 տարի առաջ շինուած է, բայց վաղեմի շատ եկեղեցիներու նման քիչ մը փոփոխութիւն կրած է դարերու ընթացքին մէջ :

Մեր այդ քաղաքը երթալուն մէկ նպատակն էր Ամերիկացի երկու բարեկամներ ամուսնացնել, եւ այս գործը պաշտօնապէս ի գլուխ հանելու համար նախնական քանի մը քայլեր անհրաժեշտ եղան : Օրէնքին պահանջումներէն մին էր ամուսնանալի անձերուն անունները տառն օր հրապարակի մը վրայ կախել : Թէ՛ Քաղաքապետարանին թէ՛ քաղաքին տեղային վարչութեան պաշտօնարանին պատերուն վրայ ծանուցումներ փակցուեցան սա մտօք թէ Տիար այսինչ այնինչեան եւ Օր. այնինչ այնինչ-

եան պիտի ամուսնանան : Երբ ծանուցումները տեսանք, միտք բերինք Ամերիկեան օտվորութիւն մը, որ մեր տղայութեան ժամանակ կար եւ ջընջուած է վաղուց հետէ : Այն ժամանակ կղերը ամուսնանալիներուն անուանները հարսնիքէն երկու շաբաթ առաջ կը ծանուցանէր ամպիոնէն : Հելուե-տիոյ մէջ քաղաքային պաշտօնէութիւնն է որ ամուսնութեան օրինաւոր հանգամանք կու տայ : Ասոր կը յաջորդէ գրեթէ միշտ կրօնական արարողութիւն մը, բայց կառավարութիւնը չպահանջեր զայդ : Սբ. Պետրոսի մայր եկեղեցիին աւագերէց հովիւը մեզի ըսաւ թէ, եթէ եկեղեցական պաշտօնեայ մը կրօնական արարողութիւնը կատարէ երբ ամուսնանալիները դեռ միացած չեն քաղաքային իշխանութեան ձեռամբ, բանտարկութեան պատժի եւ քանի մը հարիւր ֆրանք տուգանքի ենթակայ կ'ըլլայ : Ուստի սպասեցինք մինչեւ որ օրինական բոլոր պահանջումները լրացան եւ վերջին էական ստորագրութիւնը դրուեցաւ արտօնագրին : Երբ այս նախաշաւիղ ձեւակերպութիւնները լմնցան, քաղաքային ամուսնութեան համար վայրկեանի մը կոտորակը բաւական եղաւ : Քաղաքապետը մէյմէկ հարցում ըրաւ փետին եւ հարսին եւ, երբ «Այո» ըսին անոնք, այր եւ կին հոշակեց զանոնք եւ ասա ամէն ինչ լմնցաւ ի բաց առեալ ամուսնութեան արձանագրութեան ընթերցումը քարտուղարին կողմէ : Կրօնական արարողութիւնը կատարուեցաւ Մակաբեանց մատրան մէջ, որ մէկ մասն է Սբ. Պետրոսի մայր եկեղեցիին : Նախորդ կիրակի օր հոն գտնուած էինք եւ պաշտօնը վարողն էր Սկովտիոյ Երիցական Եկեղեցւոյ պաշտօնեայ մը : Մայր եկեղեցիին աւագերէց հովիւ Մ. Մարթէն օրհով մեր արամադրութեան տակ զբաւայն մատուար, նաեւ շապիկ մը փոխ տուաւ պաշտօնավարող եկեղեցականին :

Հանդէսին առնէն հաճոյքն ունեցանք զՄ. Պօթէլ տեսնելու, Հարաւային Ափրիկէի Հելուետեան առաքելութեան անդամներէն մին, որ արձակուրդով հոն կը գտնուէր : Իր հետ խօսակցելու համար շատ կարճ ժամանակ ունեցանք, բայց ինք յետոյ սիրով քանի մը հրատարակութիւններ ղըրկեց իր ընկերութեան վրայ, որոնցմէ կը քաղենք հետեւեալը :

Աստուածաբանական երկու ուսանողներ, Մ. Բրէօ եւ Մ. Պէթթու, 1869ին կոչում զգացին միօրոնարական գործի մօտել իրենց եկեղեցիին, Վօի նահանգին ազատ եկեղեցիին, հովանաւորութեան տակ : Եկեղեցին ընդունեցաւ անոնց առաջարկը, եւ 1872ին աւելի պատրաստութիւն տես-

նելէ ետեւ ճամբայ հանուեցան, նախ կապակցութիւն հաստատելով Պազութօներու մէջ աշխատող Պրանսացի Բողոք. առաքելութեան հետ : Պաշտօն ստանձնեցին անոնք Թրանսվալի հիւսիսակողմը խուղարկել եւ հոն աշխատութեան նպաստաւոր գալտ մը գտան Թոնկա ցեղին մէկ ճիւղին մէջ : Այդ ցեղին բնավայրը ծովեզերքն էր : Իրենց թիւն էր իբր կէս միլիոն, բայց իբր 15,000 հոգի ներքնաշխարհի մէջ աւելի բարձր տեղ մը գաղթած էին, եւ պատրաստ էին օրով ընդունիլ հոն գացող միօրոնարները : Փարիզեան ընկերութիւնը նոր գործի ձեռնարկելու անկարող զգաց ինքզինք, ուստի Վօի ազատ եկեղեցին որոշեց իրեն յատուկ միօրոնարական անկախ գործի մը սկսիլ : 1875ին էր որ երկու միօրոնարները եւ իրենց ընտանիքները ժամանեցին իրենց ապագայ աշխատութեան դաշտը, եւ անմիջապէս սկսան քարոզել եւ սորվեցնել : Յաջորդ տարին Պօթէր կառավարութենէն արգելուեցան ընկերներուն քարոզելէ եւ բանտարկուեցան, վասն զի առաքելներուն նման կ'զգային թէ առաւել Աստուծոյ պարտին հնազանդիլ քան մարդոց : Հինգուկէս շաբաթէն ետքը արձակուեցան եւ քիչ յետոյ ուրախութիւնն ունեցան իրենց առաջին նորադարձը մկրտելու : Մինչեւ 1878ի վերջը իրենց նորադարձներուն թիւը 80ի հասաւ :

1883ին կարեւոր քայլ մը առնուեցաւ երբ Նէօ-շաթէլի նահանգին եւ ուրիշ նահանգի մը Ազատ Եկեղեցիները Վօի եկեղեցիներուն միացան եւ առաքելութեան անունը Միօրոն Բաժանտի փոխուեցաւ : Բաժանտ է Հելուետիոյ Պրանսալիօս մասին արքուած անունը : 1904ին նոյն ընկերութեան ընդունած 227,154 ֆրանքին 182,375ը այս երեք նահանգները հայթայթեցին բացի հաւանօրէն կիներու ընկերակցութեան տուած 7,000 ֆրանքին մեծ մասէն :

Վերջին տեղեկագրին համաձայն հիմա Եւրօպացի 58 աշխատաւոր կայ առաքելական դաշտին վրայ, 20ը այր եւ միւսները կին : Ասոնց ալ կէսը Թրանսվալի մէջ են, կէսն ալ ծովեզերեայ Փորթուկալեան կալուածին մէջ : Բնիկ չափաւոր Գրիօտոնեաներու թիւը գրեթէ 4,000 է, 1,621ը եկեղեցւոյ անդամ, իսկ միւսները հրահանգութեան տակ : Այս երկրորդ դասակարգը գէթ մասամբ կը բաղկանայ մկրտուածներէ, որոնք սակայն լման անդամակցութեան ընդունուելու արժանի չեն համարուիր դեռ : Բնիկ քարոզիչներու եւ ուսուցիչներու թիւն է 70 : Առաքելութեան բժշկական ճիւղն ալ լաւ գործ կը կատարէ, թէ՛ բնիկներուն թէ՛ Եւրոպացիներուն մէջ : Նոր կտակա-

բանի ամբողջութիւնը եւ Հին Կտակարանի մասերը թոնկա ցեղի լեզուին թարգմանուած եւ հրատարակուած են Անգղիական Աստուածաշնչի Ընկերութեան կողմէ։

Միօրոնարները օրտաբեկիչ անպատեհութիւններէ զերծ չեն։ Կոապաշտութիւնը դարձեալ սկըսած է զլուխ տնկել։ Կախարդ բժիշկներ, իրենց ազդեցութիւնը կորսնցնելուն համար զայրացած, բոլոր կարելին ի գործ կը դնեն աւետարանին ազդեցութեան ընդդիմանալու համար, եւ կոապաշտայրեր իրենց Գրիստոնեայ կրներուն կ'արգելին եկեղեցի երթալ կամ իրենց զաւակները դպրոց դըրել։ Ոմանք ալ որ եկեղեցին ընդունուած են՝ վերստին կոապաշտութիւն ընդգրկած են։ Սակայն միսիոնարները կ'զգան թէ Աստուծոյ Հոգին իրենց հետ է, եւ երբ կը տեսնեն ինչ որ ի զուլս հանուած է նուազ քան 30 տարուան մէջ, խորին երախտադիտութեան զգացումներով կը համակուին անցեալին համար եւ Աստուծոյ կ'ապաւինին ապագային համար։ Եթէ միսիոնարութիւնը ուրիշ բան չունենար ներկայացնելու, բայց միայն իր թշկական ճիւղին անցեալ տարւոյ արարքները, փոքր բան մը պիտի չըլլար այն։ Եղիմի հիւանդանոցին մէջ 446 հոգի խնամուեցան եւ բժշկական 2,202 խորհրդակցութիւն կատարուեցան։ Թրանսվալի կառավարութիւնը միօրոնարական դպրոցներու ուսուցիչներուն ամսականին համար 8,900 ֆրանք տալով ցուցուց թէ կը գնահատէ անոնց ծառայութիւնը։ Երեք նահանգներու ազատ եկեղեցիներուն, որոնց անդամներու համագումարը 20,000 չանցնիր, բարձր պատիւ կը բերէ այսպիսի միսիոնարութիւն մը ունենալ եւ տարին ոչ նուազ քան 8,000 ռոպի տալ անոր պահպանման համար։

Վստահ ենք թէ մեր ընթերցողներէն շատեր պիտի աղօթեն որ Աստուած յառաջիկայ տարի ձօնապէս օրհնէ Ռոմանտի եկեղեցիները, նաեւ կոապաշտ թոնկաներու մէջ աշխատող Ռոմանտական միսիոնարութիւնը։

ԷՁ ՄԸ ՀՈԳԵՐԱՆՈՒԹԵՆԷ

(Յուլի. Գ. Գրէգորեան)

Բ

Երազը քունի մէջ գիտնալ է, բայց քունի մէջ գիտնալը արթնութեան մէջ գիտնալէ տարբեր է քանի մը նկատումներով։

1. Երազի մէջ արտաքին աշխարհի մեր հոգիին բնած օգնութիւնը կ'անհետանայ կամ կը տկարանայ, ուստի մտածութեան գործողութեան միջոցին

անկարգ եւ ալանդակ պարագաներ կամ հանգամանքներ տեղի կ'ունենան։ Արթնութեան ժամանակ արտաքին աշխարհը ոչ միայն մեզի գիտնալու առարկաներ կը ներկայացնէ, զօր օրինակ լոյս, ձայն, տաքութիւն, եւն., այլ մեր մտածութիւնները կը կառավարէ բազմազան եղանակներով։ Օրինակի աղագաւ. (1) Զգայարանի մը օխալը կ'ուղղենք տրիչ զգայարանի մը օգնութեամբ։ Զայն մը կը լսեմ. կը դառնամ չորս կողմս կը նայիմ որ ոչ ոք կայ։ Գիտեմ թէ ականջս խօսեր է։ Աչքիս առջեւ կը տեսնեմ ձերմակ կամ սեւ կէտեր։ ձեռքս կ'երկընցնեմ, զանազան բաներ կ'ուզեմ։ Կը նայիմ որ դուրսը այդպիսի բան չկայ, գիտեմ թէ աչքիս մէջ տեղի ունեցած հանգամանք մըն է ատիկա։ (2) Արտաքին աշխարհը մեր մտքին երեւակայութիւնները արտաքին բաներ կարծելէ կ'արգելէ մեզ։ Նստած ինքնիրեն խաղացող մանուկ մը իր երեւակայութեան մէջի ընկերներուն հետ կը տեսնուի, կը խաղայ, բայց երբ բոլորտիքը կը նայի եւ այդպիսի անձեր չտեսնել, կը հանդարտի։ Փողոցէ անցնելու միջոցին մեր մտքին մէջ խորհած խնդիրներնու ընթացքին համեմատ յօնաքերնիս կ'իջնեն, կը ժպտինք, ձեռքերով եւ զլուխով շարժումներ կ'ընենք։ Բայց երբ փողոցին մէջ տեսարանը եւ միջավայրը փոխուի, կը հասկնանք թէ անոնք երեւակայական են։ Գոլըրիճ, Անգղիացի հոշակաւոր հեղինակը, իր երիտասարդութեան մէջ երբ օր մը Լոնտոնի փողոցներէն կ'անցնէր, յանկարծ ձեռքերը երկու կողմերը նետեց, որոնք ձաւթէն անցնողներու կուրծքին զարնաւեցան։ Ասոնք բռնեցին զանիկա, եւ երբ հարցուցին, «Ի՞նչ կ'ընես, ինչո՞ւ կը զարնես մեզի», «Ելլեապոնտի մէջ կը լոզայի», պատասխանեց։ Կարդացած մէկ գրքին մէջի մէկ եղելութիւնը գրաւած էր անոր երեւակայութիւնը։ (3) Արտաքին աշխարհը կ'արգելէ զուգորդութեան կարողութիւնը մեր խորհուրդներուն վրայ իշխելէ եւ մեզ իրական կեանքի կը հրաւիրէ։ Ամէնս ալ գիտենք թէ մեր միտքն ունի հանգամանք մը, որով մեր միտքը մեր տեսած մէկ բանէն կ'երթայ անոր նմանող ուրիշ բանի մը, առկէ ալ ասոր հետ առնչութիւն ունեցող ուրիշ բանի մը, առկէ ալ ուրիշ բանի մը։ Այս գործողութիւնը Զուգորդութիւն կը կոչուի։ Որեւիցէ վայրկեան կանգ առ եւ ուշադրութիւնդ դարձուր մտային վիճակիդ, եւ անշուշտ պիտի տեսնես թէ միտքդ մէկ բանէն ուրիշ բանի, անկէ ալ ուրիշ բանի կը վազէ կ'երթայ։ Եթէ միտքդ այս վիճակին թողուս, աչքիդ առջեւ տարօրինակ տեսարան մը կը բացուի։ Իրարու անյարիր, կցկտուր անհամար

տեսարաններ անընդհատ կու գան կ'երթան մտքիդ աչքին առջեւէն : Այս վիճակը , եթէ ուղիղ կառավարուի , մտածութեան համար ամենապիտանի բան մըն է : Առանց ասոր անկարելի է մտածութիւն : Բայց եթէ չկրնաս կառավարել զայն , ամենամեծ արգելք է մտածութեան : Դպրոցի մը մէջ գրասեղանին վրայ հակած մտածող տղայ մը իր մտքին առջեւէն եկող գացող խորհուրդներու այս հոսանքէն նիւթ կը հաւաքէ իր գրելու շարագրութեան համար : Ինք հոսանքին չհպատակիր , հոսանքը իրեն կը հպատակի : Կամական ընտրութեամբ անոր կը հրամայէ եւ կը կառավարէ զայն : Իսկ այն տղան որ անոր քով գլուխը ձեռքին կռնցուցած եւ խորհուրդներու մէջ ընկղմած այս այն կողմը կը նայի , ինքզինք այս հոսանքին յանձնած՝ սին երեւակայութիւններով կը վատնէ իր ժամանակը : Անոր ամբողջ միտքը գրաւուած է այդ հոսանքէն եւ ինք չմտածեւ ուրիշ բան : Զուգորդութեան հոսանքը կառավարելու համար ամենակարեւոր գորութիւնն է արտաքին աշխարհը : (4) Արտաքին աշխարհը կ'առաջնորդէ եւ կը կառավարէ հոգին անոր գործելու միջոցին : Մարդ իր երեւակայութեան մէջ շատ բաներ կրնայ մտածել , բայց երբ զանոնք ի գործ դնել հարկ ըլլայ , շատ անգամ կը տեսնէ որ «Տան հաշիւը չուկային չյարմարիր» : Այս պատճառաւ գործնական մարդ կը համարուի այն՝ որ իր մտածութիւնները եւ երեւակայութիւնները արտաքին աշխարհին կը համաձայնեցնէ : «Վառարանին գլուխը այգի տնկելով , խաղող չքաղուիր » : Կ'ըսէ առածը : Լոկ երեւակայութեանը մէջ 1,000 ոսկի շահողին քսակը դատարկ կ'ըլլայ : Ստակը պէտք է չուկային մէջ վաճառելի :

Քուռի մէջ երբ մարդ կը փակէ մտքին պատուհանները , այսինքն զգայարանները , եւ կը քաշուի արտաքին աշխարհէն , հարկաւ արտաքին աշխարհը , քնիկ մը գործող միտքը վերոյիշեալ պարագաներուն մէջ առաջնորդելու եւ կառավարելու մասին , կամ երբեք ծառայութիւն չկրնար մատուցանել եւ կամ մատուցած ծառայութիւնը յոյժ թերի եւ անկարեւոր կ'ըլլայ : Հետեւապէս մտածել եւ գիտնալ յոյժ անկարգ կ'ըլլան : Երբ ականջը խօսի , կը թուի իրեն թէ դուրսը աղմուկ մը կայ : Երբ սիրտը տրտիւ , ձայն հանէ , իրեն կը թուի թէ դուրսը անկան կը ծեծեն : Երբ ռաբին տաք ջրով լեցուն շիշ դրուած է , կը կարծէ թէ հրաբուխ լեռան մը վրայ կը քայէ : ցերեկը իրեն ստակ պէտք էր , գիշերը երազին մէջ կ'երեւակայէ թէ 100 ոսկի ունի : Ասիկա ստուգութիւն համարե-

լով՝ ձեռքը երեւակայական գրպանը կը խոթէ , եւ երեւակայական 100 ոսկիով հաճոյք եւ երջանկութիւն կը զգայ : Անօթի պառկած էր , իր պարապ ստամոքսը կամ զինք անհանգիստ կ'ընէ մինչեւ առաւօտ , եւ կամ երեւակայութեանը մէջ իրեն ցանկալի կերակուրներով կը լեցնէ փորը : «Անօթի հաւը երազին մէջ կ'որեկ կը տեսնէ » : Կ'ըսեն : Մենք այսչափով ալ գոհ չենք ըլլար : Երբ միտքը անգամ մը գործել սկսի , եւ զուգորդութեան հոսանքը իր վրայ իյնայ , մէկ մտքէն ուրիշ մտքի , մէկ եղելութենէ ուրիշ եղելութեան , մէկ տեսարանէ ուրիշ տեսարանի կ'անցնի : Եւ որովհետեւ արտաքին աշխարհը մտքին չօժանդակել , ժամանակի եւ տեղի , պատճառի եւ արդիւնքի , նպատակի եւ միջոցի առնչութիւնները անհետ կ'ըլլան : Մէկ ժամու մէջ մէկ տարուան կեանք կ'անցնէ , ամենափոքր պատճառներով ամենամեծ հեռեւանքներ կ'արտադրէ : անտեղի , անհեթեթ բաներ կ'ընէ , եւ անոնց ոեւէ մէկուն վրայ չգարմանար , վասն զի զանոնք ուղղող արտաքին աշխարհ չկայ :

Բայց երազի մէջ արտաքին աշխարհին՝ մտքին համար բոլորովին կամ մաքամբ փակ ըլլալը երբեմն ալ մտքին յոյժ գորութեամբ գործելուն պատճառ կ'ըլլայ : Երբեմն , երբ կը փակենք մեր աչքը , կը լսենք ձայներ գորոնք առաջ չէինք լսեր : Կոյրերը կը զգան իրենց աչքերուն չտեսած բաները : Անգամ մը Հնդկաստանի մէջ ուղեւորող Անգղիացի ընտանիք մը բացօթեայ տեղ մը կը գիշերէ : Տիկինը գիշերը մինչեւ առաւօտ անհանգիստ կ'ըլլայ երազին մէջ տեսնելով թէ գերեզմանոցի մէջ է մեռեալներու հետ : Քիչ յետոյ , կը հասկցուի թէ մօտերը մեռեալներ կան թաղուած :

Արդ , մինչ երազը քուռի մէջ գիտնալ է , այս գիտնալը արթուն ժամանակի գիտնալէն կը տարբերի նախ օա հանգամանքով որ միտքը աւելի անկանոն կերպով կը գործէ , վասն զի արտաքին աշխարհը մեզմէ ծածկուած է :

ՄԱՅՐԵՐՈՒՆ

(Միւս Ծառ , Թաւա)

9.

«Երանի անոնց որ սրտով մաքուր են , ինչու որ անոնք պիտի տեսնեն զԱստուած» (Մատ. Ե. 8) :

Նպատակս էր մեր մանչերուն բարոյական մաքրութեան վրայ խօսիլ : Սակայն կարծեցի թէ այն մարդուն պիտի նմանիմ , որ իր խմելու ջրին աղտեղութիւնը տեսնելով , կը մաքրէ անոր ձաճաները , բայց բնաւ ուշադրութիւն չդարձնելով ակին՝

գիտնալու համար թէ աղտոտ թէ մաքուր է տեղը, ուրկէ կու գայ ջուրը: Վասն զի մենք մայրերս ուղղակի թէ անուղղակի մեր ընտանիքին ակն ենք փոքր ի շատէ: Եթէ մեր զաւակները իրենց գործերով, վարմունքով եւ խորհուրդներով մաքուր չեն, շատ անգամ յանցանքը մերն է: Եթէ մեր խորհուրդները եւ խօսքերը անմաքուր են, ինչպէս կրնանք յուսալ որ մեր զաւակները մաքուր ըլլան:

Արդ, կ'ուզեմ նախ ձեր վրայ խօսիլ եւ ապա ձեր զաւակներուն վրայ: Սբ. Գրոց մէջ անմաքուրներուն երանի չարութիւն, այլ մաքուրներուն: Երկնից մէջ ալ անմաքուրներուն տեղ չկայ: Եթէ կը յուսանք երկինք երթալ, պէտք է որ այս աշխարհի վրայ մաքուր ապրինք եւ անոր համար պատրաստուիլ աշխատինք:

Յեխիւն մէջ բուսնող սա գեղեցիկ շուշանին մաքուր ու սպիտակ տերեւներուն նայէ: Գեղեցիկ չէ այն: Թէեւ ցեխի մէջ բուսած է, բայց բնաւ ցեխ չունի: Յակոբոս առաքեալ ալ չպատուիրեց որ մենք մեր անձերը անարատ պահենք աշխարհէն: Ո՛րչափ յաճախ շատերու ապականեալ խորհուրդները, անհաճոյ խօսքերը եւ անբարոյական գործերը կը տեսնենք մեր շուրջ: Եթէ մենք Գրիստոսի օրդիններն ենք, մեր աչքերը եւ ականջները գոցենք այդ բաներուն դէմ, Գրիստոսի հոգին կրնք եւ Դաւթի պէս աղաղակենք, «Ով Տէր, իմ մէջս մաքուր սիրտ ստեղծէ» վասն զի անոր ողորմութիւնը կրնայ մեզ անոնցմէ ապահով պահել:

Մեր մաքուր ըլլալուն կը նպաստեն երեք բան. (1) Մեր խորհուրդները, (2) մեր խօսքերը, (3) մեր գործերը:

Նախ խօսիմ մեր խորհուրդներուն վրայ: Ծննդոց գիրքին մէջ սապէս կ'ըսուի. «Տէրը երբոր տեսաւ որ մարդոց չարութիւնը երկրի վրայ կը շատնար, եւ անոնց օրտին խորհուրդներուն բոլոր գաղափարները միայն չար էին ամէն օր, Տէրը երկրի վրայ մարդը ստեղծելուն զղջաց, ու իր սրբութիւն մէջ արտմեցաւ:» Քու խորհուրդներդ ինչպէս են, մաքուր թէ ապականեալ: Աստուած քեզ ալ ստեղծելուն կը զղջայ: Գործիք կայ որով մարդոց կոկորդը, աչքը եւ ականջը կը գննուի: Գործիք ալ կայ որով մարմինն ունէ կազմը միտած գնտակ մը կը տեսնուի, եւ մարդուն շարժուածքը կը ճանչցուի, մինչեւ իսկ անոր ձայնը ուրիշ տեղ մը կը փոխադրուի: Սակայն մարդուն խորհուրդները տեսնող կամ պատկերացնող գործիք չկայ: Դուն ալ կ'ուրախանաս եւ կ'ըսես, «Իմ խորհուրդներս ո՛րք գիտէ» Բայց կը սխալիս, վասն զի (1) Աստ-

ուած գիտէ, (2) քու խորհուրդդ գէմքիդ վրայ կը տեսնուի: Ամէն ոք գէմքիդ վրայ քեզ շուտ կը կարդայ թէ դուն ինչ խորհրդի տէր ես: (3) Ինչ որ կը խորհիս՝ դայն կ'ըսես: Քու խօսքերդ կը յայտնեն քու մտածումներդ: (4) Ինչ որ կը խորհիս՝ կը դործադրես, վասն զի ընթացքը կը ցուցնէ թէ դուն ինչ ես: Արդ, կը հարցնեմ թէ դուք ինչ կարծիք ունիք այս մասին: Ձեր խորհուրդները Գրիստոսի խորհուրդներուն պէս մաքուր են: Դուք ալ կրնա՞ք Պողոսի պէս ըսել թէ Գրիստոսի միտքը ունիք:

Երկրորդ, ձեր խօսքերուն վրայ խօսիմ: Պարապ խօսքեր են անոնք թէ պարապէն ալ գէշ եւ անմաքուր են: Կ'ախօրժիք չար պատմութիւն մը պատմելէ կամ լսելէ: Ինչ բան աւելի կը զուարճացնէ ձեզ, չա՛ր պատմութիւն թէ բարի պատմութիւն: Երբ տան տանիքը կամ դուռը կը նըստիք, կամ երբ ձեր դրացիին հետ կը տեսակցիք, մանաւանդ ինչ բանի վրայ խօսիլ կ'ուզէք: Մեր կեանքին, մանաւանդ կիներու կեանքին, մէջ այնպիսի մասնաւոր վիճակներ կան որոնք բնաւ յիշուելիւ չեն տղայոց քով: Ինքնին ծուռ կամ անմաքուր չեն անոնք, ծուռը կը կայանայ միայն՝ գանձը տղայոց յայտնելուն մէջ: Կազկած չունիմ թէ շատերդ շատ անգամ այդ բաներուն վրայ կը խօսիք ձեր աղջիկ եւ մանչ զաւակներուն քով: Ասոր ապացոյցն այն է որ շատ կիներ ինծի գալով այդպիսի բաներու վրայ կը խօսին տղայոց քով, եւ ես կ'ստիպուիմ գիրենք կեցնել եւ տղաքս դուրս հանել: Տղայոց ականջները շատ լայն կը բացուին իրենց քով ըսուած ամէն խօսք լսելու համար: Այդ պատճառով ձեր ցանած սերմերը շուտ կը բուսնին եւ շատ չարութիւն յառաջ կը բերին յետոյ: Շատ կարեւոր է ուրեմն միայն սուրբ եւ մաքուր խօսքեր խօսիլ եւ տան մէջ միայն մաքուր խօսակցութիւններ արտօնել:

Երրորդ՝ մեր գործերուն վրայ խօսիմ: Ամէնքդ ալ երբեմն առիթ կ'ունենաք ձեր ընտանիքին մէջ պարկեշտութեան խնդիրներու անուշադիր ըլլալու: Ձոր օրինակ, երբ ձեր զաւակները կը հագուեցնէք կամ կը հանուեցնէք, կամ երբ բաղնիք կ'երթաք, եւն. իւն.՝ Վայրենին հոգ չընէր, եթէ իր զաւակները մինչեւ իրիկուն մերկ պտրտին: Սակայն մարդիկ, որչափ աւելի քաղաքակրթութիւն, այնչափ աւելի ուշադրութիւն կ'ընծայեն իրենց մարմիններուն: Կը վախճամ թէ թաղային բազնիքներուն մէջ շատ անուշադրութիւն կ'ըլլայ: Քանզի կիներ տաօը տաօներկու տարեկան տղաք ալ բաղնիք կը տանին իրենց հետ: Եթէ խորհիք ասոր վրայ, չէ՞ք զգար

թէ անպատեհ եւ վնասակար սովորութիւն է այս : Զեմ կրնար հոտ յիշել հազարաւոր անճանութիւնները, զորոնք փողոցի եւ տուններու մէջ տեսած եմ աչքովս : Սակայն եթէ դուք խորհիք, կրնաք հասկնալ միտքս : Կ'աղաչեմ, մի հետեւիք ձեր զրացիներուն եւ ուրիշներուն : Յիշեցէք ինչ որ ձեզմէ շատ ու աւելի աղէկ գիտցողներէն լսած ու տորված էք, եւ տան ու փողոցի մէջ ազնիւ ու մաքուր եղէք թէ՛ գործով, թէ՛ վարքով :

Վերջապէս, կը կրկնեմ, եթէ կ'ուզենք երկինք մտնել, այսինքն հոն ուր ամէն բան մաքուր է, մասնաւոր ջանքով աշխատելու ենք մաքուր եւ անարատ ըլլալ խօսքի ու խորհուրդի եւ գործի ու վարքի մէջ : Ինչպէս մանր զրամներով օսկի կը կազմուի, նոյնպէս մաքուր խորհուրդներով ալ մենք մաքուր կիներ կ'ըլլանք : Վերջապէս, եղբայրներ, ինչ որ ճշմարտութիւնով է, ինչ որ պարկեշտութիւնով, ինչ որ արդարութիւնով, ինչ որ մաքրութիւնով, ինչ որ փրկով, ինչ որ բարի համբաւով, ինչ առաքինութիւն եւ ինչ գովութիւն որ կայ, ան բաները խորհեցէք (Փիլ. Դ. 8) :

ԶԱՄԱՊԷՋԻԻ ԿԱՄՈՒՐՁԸ

(Սփեւթեթը)

Բրիտանական Ընկերակցութեան Վիքթորիա Զրանցին այցելութիւնը յիշատակելի եղաւ Չամպէզիի վրայ ձգուած նոր երկաթուղւոյ կամուրջին Նախագահ Փրոքթ. Տարուինի ձեռամբ բացման առթիւ : Ոչ մէկ նշանաւոր գիտնականի երբեք վստահացուած էր աւելի հմայիչ գործ մը : Բէյքթթաունէ 1,700 մղոն հեռու, նեղ միագիծ երկաթուղիին ծայրը կու գայ այս մեծ կամուրջը որ ձգուած է Ափրիկէի չորրորդ հզորագոյն գետին վրայ, եւ աշխարհի գլխաւոր հրաշալիքներէն մէկուն մօտիկը : Մ. Բոտսի փափաքը կատարուած է հիմա, եւ Զրվէժին ցօղը կառքերուն չուրջը պիտի ըլլայ երբ կառաշարը անցնի : Երբ երեսուն տարի առաջ Լիվինկոթըն, Զրվէժը գտնողն ու անուանողը, մեռած ինկաւ անապատին մէջ, չէր կրնար գուշակել թէ ինչ պիտի ըլլար իր գործին արդիւնքը : Այդ ատեն երկաթուղի չկար հոն, եւ Բէյքթթաուն ճանապարհորդութիւնը վտանգաւոր եղած էր թշնամի ցեղերուն, վայրի գազաններուն եւ անջուր երկար անապատներուն պատճառաւ : Զամպէզի հասնիլ ուղղով մէկը իր կեանքը ափին մէջ պիտի առնէր եւ աշխարհէ մեկուսանար երկար ժամանակ : Այն ատեն Մաթապէլէները կը տիրէին հոն, որ հիմա է Բոտսիա, եւ Բրիտանական Հաւաւային Ափրիկէ սահմանափակուած էր ծովե-

զերեայ գաղաւթներուն մէջ : Պատմութիւնը արագ քայլ առած է այս երեսուն տարիներուն մէջ : Տեսած է երկու զօրաւոր Հոլանտական Հանրապետութիւններ որոնք ստեղծուեցան եւ կործանեցան : Մեթապէլէները նուաճուեցան արիւնընուշտ պատերազմներով, եւ սահմանադուր ընդարձակուեցաւ մինչեւ Զամպէզի եւ շատ աւելի անդին : Տեսաւ, ինչ որ այն ատեն անապատ էր, մեծ ճարտարութեամբ հասարակութիւններու ընտանաւոր եղած, եւ երկաթուղիներու ցանցակերպ ընդլուգումը անապատներուն մէջէն : Եւ տեսաւ գալը եւ երթալը մեծ երազողի մը, Մ. Սէսիլ Բոտսի, որ իր երեւակայութեան մէջ տեսաւ Թէյպլը ծովածոցէն մինչեւ Նեղոսի բերանը երկնցող գիծ մը եւ Կեդրոնական Ափրիկէի անկոխ անապատները ոչ միայն բերուած Բրիտանական զօրին ներքեւ, այլ կառավարուած եւ զարգացած եւ բնակելի եղած Բրիտանական մեթոսներով : Ինչ ալ ըլլայ մեր դատումը անոր քաղաքականութեան նկատմամբ, կրնանք գէթ ըսել այդ երազողին համար, Թիորոյի բառերով, թէ անսկիա հաստատուն քայլերով ընթացաւ իրեն երազներուն ուղղութեամբ : Ապրեցաւ եւ տեսաւ Հարաւային Ափրիկէի ներքնաշխարհին բերուելը նոյն զօրին տակ, եւ անոր երկաթուղին երկնցաւ մինչեւ Լոպէնկուլայի մայրաքաղաքը : Եւ հիմա, իր մահէն երեք տարի ետքը, անսկիա մեծ գետը հասած է, եւ իր խորհրդաւոր ուղեւորութիւնն սկսած է գէպի Լիճերը : Վիքթորիա Զրանցները, որոնք տասը տարի առաջ ճանապարհորդի առաջապետներ էին, այժմ ամէն տարի հարիւրաւորներու այցելութիւնը կ'ընդունին եւ Մոսի օա Թունիայն, (ձայն հանող ծուխը) անունով այնքան ծանօթ եւ ընտանի է Բրիտանական հասարակութեան որքան Նիակարա : Զուրերուն խուժումը պիտի գործառուի հարիւրաւոր մղոններ հեռի ճարտարութեան բոլոր ոյժ արտադրելու, եւ անտարակոյս ժամանակին, երբ Զամպէզիի հովիտը աւելի առողջարար վիճակի վերածուի բնակութեան համար, իր հաւասարը չունեցող այս ուժի աղբիւրը օգտակարապէս պիտի ծառայէ տեղւոյն մէջ հաստատուելիք ճարտարութեաններուն : Ընդարձակ ծրագիրներ առ հասարակ չեն արագ իրականանար, բայց Մաթոփի փոներուն մէջ ննջող ռահվիրայիները աւելի արագ կատարուեցան քան զոր կը համարձակէր յուսալ :

Կը կարծենք թէ քիչեր կը հաւատան թէ Բէյքթթաունի գիծը պիտի ըլլայ այնպիսի գիծ մը ինչպէս կ'երեւակայեն շատեր : Հաւանական չէ որ ուղե-

ւորներ կամ վաճառքներ ամբողջ այս ճամբէն երթան քան ծովու ճամբով: Տարակուսելի է թէ նոյն ինքն Մր. Րոստ երբեք այսպէս թարգմանած ըլլայ իր ծրագիրը: «Ամէն ոք կը կարծէ», գրեց անգամ մը, «թէ երկաթուղին պիտի չինուի սա միակ նպատակով որ մարդկային էակ մը կարող ըլլայ Գահիրէէ կառք մտնել եւ Բէյրութաուն ելլել»: Ասիկա հարկաւ ծաղրական է: Նպատակն է Ափրիկէն կտրել կեդրոնին վրայէն, եւ երկաթուղին առեւտուրի պիտի ծառայէ բոլոր ճամբուն վրայ գտնուած տեղերուն հետ: Արեւելեան եւ Արեւմտեան ծովեզրները ձիւղեր պիտի արձակէ երկաթուղին ապագային մէջ, միջոց պիտի ըլլայ իր դէին վրայ կատարուած առեւտուրին դուրսերն ալ հաղորդուելուն, քանի որ դիմը կ'անցնի Ափրիկէի կեդրոնէն: Ասիկա գէթ ըմբռնելի ծրագիր մըն է: Մենք կրնանք նախատեսել այդ օրը, առանց երեւակայութեան չափազանց վայրի թռիչքներու, երբ գործնական հաղորդակցութիւն հաստատուի Գահիրէէ Բէյրութ: Առ այժմ կարելի է երկաթուղիով երթալ Գահիրէէ իւրաքանչիւր եւ անտի հանգստաւէտ շողեռաւորով Կոնստանդնուպոլ: Անտարակոյս ժամանակին հաղորդակցութիւնը պիտի շարունակուի ոեւէ ձեւով դէպի Վիքթորիա Լիճ, կամ թերեւս Ալպէրթ Լիճին միջոցաւ դէպի Ալպէրթ Էտուրրա Լիճ: Շատ ժամանակ պէտք է անցնի, կը մտածենք, մինչեւ որ երկաթուղի մը չինուի Ալպէրթ Էտուրրա դէպի Թանկանիքա, կեդրոնական Ափրիկէի գրեթէ ամէնէն անմատչելի մասէն: Երբ Թանկանիքայի վրայ շոգենաւներ՝ բանին եւ երբ Բէյրութ դէպի Գահիրէ երկաթուղին երկարի այս լճին հարաւային ծայրը, ճամբուն դէպ հարաւ երկարուած դիւրին պիտի ըլլայ: Ամէն պատճառ կայ հաւատալու թէ պիտի գայ ժամանակ երբ երկաթուղին պիտի հասնի Թանկանիքա, վասն զի այս լճին եւ Վիքթորիա Ջրվէժին մէջտեղ ոչ միայն ճոխ հանքեր կան, այլ կան բարձրադիր երկիրներ ուր զարգացարմար են թէ՛ երկրագործութեան եւ թէ՛ խաշնարածութեան: Թանկանիքայի զաղթականութիւնը կը հաւատացուի թէ կը պարունակէ աշխարհիս ամենահարուստ պղնձի հանքերէն մին, եւ բազմաթիւ ոսկեհանքեր կան դեռին հիւսիսակողմը որոնք փոխադրութեան միջոցի եւ աշխատութեան կը սպասեն շահագործուելու համար: Հիւսիսարեւելեան եւ Հիւսիսարեւմտեան Րոսիոյի քիչ ծանօթ ամառութիւններուն պաղլարներ հողերուն մէջ ձգախիթի, բամբակի եւ ծխախոտի մշակութեան ամէն առիթ կայ, որ երկա-

թուղին մօտէն անցնելու շարժառիթ մը կրնայ ըլլալ: Վասն զի երկաթուղւոյ ձեռնարկներու մէջ շատ անգամ իմաստութիւն է — պայմանաւ որ հարստութիւն կենայ — ընդարձակ տեղութիւններ ունենալ, եւ չինել երկաթուղւոյ դիմեր ոչ միայն տեղափոխելու համար արդէն դոյութիւն ունեցող արտադրութիւնները, այլ՝ նորեր օտեղծելու համար:

ԹՐԱՄՈՒԵՑՆԵՐ

Կլոր հաշուով 23,000 մղոն թրամուէյ կայ Միացեալ Նահանգաց մէջ, 2,300 մղոն Մեծ Բրիտանիոյ մէջ. 60 մղոն Կլասկոյի մէջ Շիքակոյի 1,000 մղոնին դէմ: Բրիտանական ընկերութիւններուն շատը կազմակերպուեցան 1870ին բաշխուած արտօնութիւնով, որ քսանըմէկ տարուան մենաշնորհ կու տար, եւ քաղաքը այդ պայմանաժամին լրանալէն ետքը կրնայ գնել ընկերութեան չինածները եւ թրամուէյը ինք բանեցնել: Շատ քաղաքներ օգուտ քաղեցին այս կարգադրութիւնէն, եւ հիմա իրենք կը բանեցնեն կառքեր: Թրամուէյներուն իբր երկու հինգերորդը տակաւին մասնաւոր ընկերութիւններու ձեռք կը գտնուի:

Գերմանիոյ մէջ մասնաւոր ընկերութեան դրութիւնը կը տիրէ: Համագումար 3,500 մղոն թրամուէյներէն 315 մղոնը միայն կը պատկանի քաղաքապետութեան: Պերլինի մէջ 11 մղոն թրամուէյ կը բանեցնէ քաղաքապետութիւնը Գերմանական մայրաքաղաքին մէջ: Մնացած 424 մղոնը մասնաւոր ընկերութիւններ կը բանեցնեն: Գաղղիա եւ Իտալիա եւս կը թուի թէ անհատներէ բանեցուելու դրութիւնը կը քաջալերեն: Փարիզի օտորերկրեայ թրամուէյը կը վերաբերի քաղաքին, որ վարձքով կու տայ զանիկա ընկերութեան մը: Միլան է միակ նշանակելի Իտալական քաղաքը որուն թրամուէյներն իրեն կը վերաբերին, եւ մինչեւ իսկ հոս մասնաւոր ընկերութիւն մը կը բանեցնէ կառքերը: Հունգարիոյ մէջ Պուտափէշթի գիծերը, ի վաղուց համբաւաւոր իրենց գերազնուութեամբ, մասնաւոր ընկերութիւններու կը վերաբերին:

«ԱՒԵԼԻ ԻՄ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՄ ՎՐԱՅ

ՊԻՏԻ ՊԱՐԾԵՆԱՄ»

(Բ Կ. Ժ. Գ)

Ա. Պողոս պարծենալու շատ առիթներ ունէր:

1. Ծնողքը՝ փարիսեցի, կրթաօէր, հարուստ էին:
2. Բնավայրը՝ Թարսուս Հռոմէական քաղաք էր, գիտութեան եւ քաղաքակրթութեան կեդրոններէն մէկը:
3. Քաղաքացիութիւնը, Հռոմէայեցի հաղա-
րապետին շատ օտակով ծախու առածը, Պողոս

ունէր ի ծնէ։ Անոր ազգատունը ազնուազարմէր։ Հոգովայ պետութեան մէջ այն ատեն հազիւ 100ին 20ը այս իրաւունքը ունէին։ Ասոնք կարգ մը առանձնաշնորհութիւններ կը վայելէին։ Պողոս ամէն բան ազտեղութիւն կը սեպէ Գրիստոսը չանելու համար։ 4. Իր դատարարութիւնը։ Լաւ կըթուէին, բնական տաղանդը, բարձր իմացականութիւնը հազուադէպ գոհարներ էին։ Նա ո՛ր երկրէն, ո՛ր դարէն ալ ըլլար, մեծ մարդ պիտի ըլլար։ Առաջին ըլլալու ծնած էր Պողոս, աշխարհ գիտէ որ, դարերու պարծանքն է, որ իրմով չպարծենար։ Կ'ըսուի թէ Գրիստոնէական կրօնի կէս տասնեակէական վարդապետութեանց եւ մեծագոյն լոյսին համար նորա խորաթափանց եւ ներհուս գրչին կը պարտինք։ 5. Իր բնատուր բարեպաշտութիւնը, ի մանկութենէ անբաժիր կեանք եւ մաքուր խղճմտանքով ապրիլը, Փարիսեցիի օրդի Փարիսեցի ըլլալը եկեղեցականի եւ բարոյաբոսի մը, կրօնի նախանձաւորի մը համար քիչ պարծանք չէին։ Սակայն նա իւր անձնական արդարութեամբն ալ, արժանաւորութեամբն ալ չպարծենար, ալ ինքզինք կը գտնէ «մեղքով կորսուած», «խղճալի մարդ» եւ կը գոչէ, «Ո՛վ պիտի ազատէ զիս այս մահացու մարմինէն», իբրեւ թէ մահապարտ մը՝ որ արեւին դէմը մերկ կայնած ըլլար, քիչ առջեւ՝ կուրծքը մեռելի դիակ մը կապուած, որոյ զարչանոտութենէ թունաւորուած՝ գոչէր, «Ո՛վ պիտի ազատէ զիս»։ Ահա թէ ինչպէս կը տեսնէ ինքզինք սուրբ առաքեալը։ 6. Իրեն տրուած յայտնութեանց առաւելութեամբը, Գաղատացուց գրած թուղթին մէջ իր քարոզած աւետարանը ուղղակի Աստուծոյ առած ըլլալը կը պնդէ։ Աստուծոյ այսքան լիազօր դեսպանութիւնը, նորա առջեւ այսքան շնորհք գտնելը, եւ կենդանւոյն երկինք ալ յափշտակութիւն արդարեւ այնքան նորա եւ մեծցնող բաներ էին որ մինչեւ անգամ պէտք եղաւ հակակշռել մասնաւոր հարուածով, Սատանայի խայթոցով մը։ 7. Չպարծենար իր մեծ իմաստութեամբ, չարչարանքով եւ յաջողութեամբ կոտորած քրիստոնէի։ Ո՛վ անոր չափ ծառայեց Եկեղեցիին։ Ո՛վ այնքան կրօնական եւ բարոյական կերպարանափոխութիւն գործեց։ Աշխարհ իր այսօրուան բովանդակ բարութիւնը նախ Գրիստոսի, յետոյ Պողոսին կը պարտի։ Նորա թեւերուն վրայ շողացին արդարութեան արեգակին փրկարար շողերը եւ նա մնաց իր տեղը։ Ոչ. նա ինկաւ իր բարձրութենէն որ Բիւրան Յիսուս Գրիստոս Եւէ իր բովանդակ գեղեցկութեամբ։ Ոչ իր քաջած տառապանքները եւ ոչ իր աշխատանք հիանալի յաջողութիւնը նորա

եսը շոյեցին, կամ ինքնավստահութեան մղեցին զայն։ Ահա մարդ մը, որ իրաւունք եւ արժանիք ունի անձնականով պարծենալու եւ կը պարծենայ աւելի իր տկարութիւններով։ Ո՛ւր է այս պարծանքին իմաստութիւնը։ Այս մեծ իմաստասէրը, մինչ կը դիւթէ մինչեւ այսօր բոլոր աշխարհ իւր խորհուրդներուն բանաւորութեամբը, ինչո՞ւ այսպէս անբանաւոր խօսք մը կը խօսի։ Տէրութիւն եւ պարծանք։ Ինչ անհաշտ եւ ներհակ բաներ։ Մինչ աշխարհ իր գորութեամբ կը պարծի, ահա մարդ մը եւ իր հետեւողները որ տկարութեան մէջ կը գտնեն իրենց գերազոյն բարին։ Բան մը՝ որ կ'արժէ քննել։ Քննենք այս՝ երկու հարցումով, ինչպէս եւ ինչ։

Բ. Ինչպէս օրհնութիւն կը գործեն մեր կարգ մը տկարութիւնները։ Առիկա աղքատի առատ միութարութիւնը չէ. փորձուած, տիեզերական մեծ ճշմարտութիւն է։ 1. Մեզ խոնարհ պահելով, Գիրքը կ'ըսէ, «Աստուած ամբարտաւաններուն հակառակ կը կենայ եւ խոնարհներուն շնորհք կուտայ»։ Խոնարհութիւնը մարդուն եւ Գրիստոնէին լաւագոյն դրամադուստն է։ Օրհնեալ Յիսուս շատ խոնարհ տեղեր կը գտնուի։ «Եկէք, ինձի հօր վեցէք որ հեղ եմ եւ օրտով խոնարհ», կ'ըսէ ան։ Մովսէս եւ Նուհ կ'ըսէին շատ վար իջան իրենց Փրկիչը գտնելու համար, ինչպէս նաեւ Սողոմ զառորուեցաւ Փրկչին գոգը, եւ այս անպատու երանութիւնը, այժմու վայելքը, գտած հոգեկան զօրութիւնը եւ օգտակարութեան մեծ գաղտնիքը իրեն համար անհուն եւ անհամեմատ առաւելութիւններ ունէր։ Տեսէք անոր դարաւոր եւ տիեզերական ազդեցութիւնը։ «Իմաստութիւնը արդարացաւ իր որդւոցմէն»։ Ահա Պողոսի մեծութիւնը։ Կեցցէ մարդը, որ խաչին քարոզութեան յիմարութիւնը այդ մութ ժամանակներ իրեն պարծանքի եւ փառքի առարկայ ըրած էր, տեսած էր միլիոններու չտեսածը, գիւտը ըրած էր գորութեանց ամէնէն նշանաւորին եւ ամէնէն թագուհին։ Եւ այն է՝ Էւէ Եւէիլը, եօին փճանալովը։ 2. Որովհետեւ մեր տկարութիւնը Աստուծոյ պատեհութիւնն է, Աստուած ուրիշին սերմանած տեղը չսերմաներ, նախանձաւոր է իր փառքին։ Սիմոն Մագ այս աղբիւրը իր ոսկիներով կ'ուզէ բանալ, մինչ Պողոս ճիշտ հակառակը կը պնդէ։ Նա կ'ըսէ. Հաւենք եմ տկարութեանց, երբ տկար եմ այն ատեն զօրաւոր եմ։ Աստուծոյ գորութիւնը իմ տկարութեանս մէջ կը գործէ։

Գ. Պողոս առաքեալ հոս չըջատագովեր իմացական տկարութիւնը։ 1. Ինք կ'ըսէ, «Մտքով աղաք

մի ըլլաք :» Աստուած կ'ըսէ, «Իմ ժողովուրդս գիտութիւն չունենալուն համար կորսուեցաւ :» Մեղքի չափ անիծապարտ է տգիտութիւնը եւ անխոհմտութիւնը : Նա երբեք զղջացած չէ իր մտքի պաշարին համար : 2. Այս չնչանակեր ոեւէ չնորճքի չքաւորութիւն : «Երանի հոգւով աղքատաց»ը սիրոյ, հաւատքի, յուսոյ կամ ոեւէ չնորճքի աղքատութիւն չակնարկեր : Ընդհակառակը «տկարութեան մէջ զորանալը» չնորճքի ճոխութիւն կը նշանակէ : Լաւագորիկէի եկեղեցին չնորճքով սնանկացած էր . եւ Հովուապետէն ինչ դառն յանդիմանութիւն կը լսէ, կը յիշէք : «Բեզ բերնէս դուրս պիտի փսխեմ :» 3. Այս եկեղեցական եւ կամ անուշիկ ոեւէ տկարութիւն ալ չնչանակեր : Փլած եկեղեցւոյ անէծքը անխուսափելի է : Այն եկեղեցիներ որ բաւական անուշ, հսկողութիւն եւ պաշար չունին, ատոր անէծքը օտարունակ սերունդ պիտի քաշեն : Բնութիւնը ոչ կը խաբուի, ոչ կը խաբէ : Սամարիոյ մէջ Փրիպպոս հոգեւոր օրհնեալ շարժում մը յառաջ բերաւ : Ի լուր այս ուրախութեան, Երուսաղեմի եկեղեցին փութաց օգնութեան հասնի նորածիններուն՝ երկու կարող եւ ազգեցիկ պաշտօնեաներով : «Դրկեցին Սամարիա զՊետրոս եւ զՅովհաննէս :» Դաւիթ կ'ըսէ . «Ես Աստուծոյ տանը մէջ ափսոսած կանանչ ձիթենիի պէս եմ :» Մենք ալ ողբանք մեր հոգեւոր ակունք վիճակը եւ զնախատենք մեր ինչ ինչ առանձնաշնորհութիւնները : Տե՛ս հովիւներու ըրածը (Երեմ. ԻԴ. 1-3) : 4. Այս կը նշանակէ (ա) Աստուծոյ զաւակներուն ակամայ ապիկարութիւնը : Նախ խնդրեցէք Աստուծոյ արքայութիւնը ու Անոր արդարութիւնը եւ այս ամէն բաներ ձեզ պիտի տրուին : Յակոբ է որ, երբ գլուխը քարէ բարձի վրայ կը դնէ, զրկուած ընտանեկան շատ մը բարիքներէ, հոն լաւագոյն բաղդի կը հասնի, Աստուած դէմ առ դէմ կու գայ : Դժուարութիւնը, եթէ կայ, Աստուծոյ զաւակ ըլլալն է, անոնց բաղդաւորութիւնը նոյն իսկ զժողովութիւնն է : (բ) Ասիկա մեր հոգեւոր ամենակարօտ վիճակին գիտակցութիւնն է : Ամէն մարդ աղքատ, մերկ եւ թշուառ է . ասկայն անօթի չէ արդարութեան : Յիմար Փարիսեցին տաճարը ելաւ աղօթք ընելու, կուշտ եւ լեցուն : Իսկ աղքատ մաքսաւորը, տկար եւ բազմակարօտ, միւսէն աւելի օրհնուած դարձաւ : Զկայ բան մը որ այնքան խոնարհեցնէ մեզ եւ այնքան չնորճնակալ կացուցանէ մեզ առաջի Աստուծոյ, որքան անձին ճշմարիտ գիտակցութիւնը : (գ) Ասիկա կ'ակնարկէ այն մարդը որ ամուր փարած է իւր Փրկչին : Իմ շատ օրրած պատկերներէս մէկը

այն ծովանկարն է, ուր մէկը յաւիտենական վէմին, ժայռին, վրայ կանգնած խաչին փարած է ծովուն մէջ : Կայ մէկը որ Պողոսին չափ յարած եւ փարած է իր Փրկչին : Օրհնեալ տկարութեան քաղցր պտուղներուն նայէ . «Ամէն բանի կարող եմ Անով որ զիս սիրեց :» «Ես մեռայ ու իմ մէջս Գրիստոս կ'ապրի :» «Ինչ ունիք որ չառածի պէս կը պարծենաք :» Բաւ լիցի որ ես ուրիշ բանով մը պարծենամ . բայց միայն Յիսուս Գրիստոսով եւ Ան՝ խաչը ելած :

Ահա Աստուծոյ զօրութիւնը մեր տկարութեան մէջ :

Իզմիր

Յ. ԹԱՇԱԵԱՆ

ՏԻՊԱՐ ԿՂԵՐԸ(*)

1.

Առանց կղերական ըլլալու կարելի է տիպար կղերներ ներկայացնել : Այո, եւ աւելի լաւ քան կղերը, քանզի աս վերջինը իր կրօնական ինքնայատուկ խորհուրդներով, յօժարութիւններով եւ մասնաշատկանիչներով տոգորուած պիտի չկրնայ բացարձակօրէն պատկերացնել : Ինք ան պիտի նկարագրէ եւ պահանջէ ինչ որ է . բայց չէզոք մէկը իր անկախ տեսութեամբ աւելի ճշգրիտ պիտի կարենայ ցուցադրել մէն մի ծառայող, պաշտօնին գիտակցութիւնը ունեցող, կղերի բարձրագոյն յատկանիչները հաւաքելով կազմել մարդ մը որ պիտի ըլլայ տիպար կղերը :

Հնութիւններու էն պատկառելին ու դարաւորը մարդկութեան մէջ կրօնքն է, որուն արշալոյսին ոչ մէկ գիտնական կարող եղած է թափանցել, եւ աս ձգտումին մէջ երկու դպրոց յառաջ եկած է : Մին կը նկատէ կրօնը մարդուն մէջ բնածին, իսկ միւսը՝ մարդածին : Նիւթէս չչեղելու համար այս կէտը ուշադրութեան պիտի չառնուի . ըլլայ ան բնածին կամ մարդածին, կու գայ մեզ հաղարաւոր տարիներու մշուշին մէջէն : Ուր որ անցնալի նշխար մը կայ, անոր վրայ իր հետքերը դրոշմուած են, ինչպէս «ալաքարերու վրայ» հին ու հին արարածներու : Հարկաւորաբար կրօնը իր այս մեծ դերը կատարած է ընդհանրապէս համայնքին եւ մասնաւորապէս կղերին միջոցաւ : Աս վերջնոյն դերը խիստ մեծ եղած է մարդկութեան վրայ . ու թէեւ ներկայիս մէջ կը թուրեման ընդհանրացումը, մասնաւոր ճօխ արտադրութիւնը եւ նմանօրինակ պայմաններ աչքառու թումբեր են անոր ազդեցութեան

(*) Սոյն բանախօսութիւնը խօսուած է Խարբերդի Աստուածաբանական ճեմարանին մէջ եւ տեսութեանն յատկապէս խնդրուած է զայն տպագրութեան տալ :

առջեւ, սակայն վերստին կասկածելու տեղ չունինք թէ ոչինչ պիտի ըլլայ իր ներգործութիւնը: Յոր-չափ կրօնը կայ, կղերը իր ներգործութիւնը պիտի չկորսնցնէ ապահովապէս. եւ եթէ այս է իրողութիւնը, ուրեմն կ'արժէ ուշադրութեան առնուլ սա առտուածատուր պաշտօնը եւ փնտռել թէ ինչ է տիպար կղերը:

1. Ի՞նչ անհատականութիւնը: Երկրագործը՝ հողին, երկաթագործը՝ երկաթին, նկարիչը՝ թղթին, քանդակագործը՝ մարմարին եւ կղերն ալ մարդին վրայ փնտռելու է իր քրտինքի արդիւնքը: Ու այս փնտռութեան քաջագործութեան համար կղերը անհատականութիւն մը ըլլալու է ի գործութեամբ, որ շարունակ կազդուրէ թմրած հոգիները: Անհատականութիւնը իմաստութեան է եւ հեղինակութեան է գերազանցապէս բարձր եւ ուժեղ է, կ'ըսեն բարոյագէտներ: Խօսքը՝ փճամէջ սերմի, գիտութիւնը՝ կեղծ դրամի, դիրքը՝ աննեցուկ աթոռի կը նմանին, եթէ իրենց ետին անձնականութիւն չունենան: Կղեր մը իր անհատականութիւնը չինելու ատեն նայելու է մարմնոյն քաջողութեան: Գրիտտոնէական կրօնի պատմութեան մէջ ուշադրու չըջան մը կը գրաւէ ոգին ճգնաւորական, որ եկած է կոսպալտական մտածումներէ. ու այս ոգին բարձրագոյն հոգեկան հետապնդումներուն մէջ քիչ չտուժեց իր մարմինէն ու ընկերական յարաբերութեան օգուտէն, որոնք Գրիտտոնէական հոգիին հակառակ ըլլալէն ի զատ՝ մեծամեծ ծառայութիւններ ընելու կոչումն ունին: Կղերը ինքզինք զրկելու չէ հոգ. լաւ զգացումին հետ լաւ առողջութեան է, որոնք կեանքի մեծագոյն օրհնութիւններն են: Առողջութիւնը չօգին է կեանքի կառաւարին որ յառաջ պիտի երթայ, եւ յառաջացումը կղերին տիրող ձգտումը ըլլալու է: Առողջութիւնը՝ մարդամեքենային իւղն է: Առանց իւղի՝ մեքենան չկրնար ցուցնել պէտք եղած գործունէութիւնը, որ կղերին յաջողութեան գաղտնիքը կը կրէ իր մէջ: Առողջութիւնը ժամանակի մեծագոյն տնտեսներէն մէկն է: Ինչ որ ապառողջը մէկ ժամէն պիտի ընէր, առողջը քանի մը վայրկեանէն կ'ընէ: Եւ տիպար կղերը շատ պէտք ունի ժամանակի, երբ հոգեւոր շատ գործ ունի ընելիք: Առողջութիւնը զուարթութեան մայրն է. ու կղերը զուարթութեան ցնցուղ մը ըլլալու է իր հոգեւոր ծաղկանոցին թարչամած ծաղիկները կենդանացնելու եւ փայլեցնելու. ծաղիկներ՝ որոնք քիչ պիտի չըլլան համայնքին մէջ ընականօրէն: Կղերը, ինչպէս ամէն մարդ, իր առողջութիւնը ապահովելու համար առողջապահիկ սկզբանց ուշադրութիւն տալու է:

Չնչին անուշադրութիւն մը կ'ստեղծէ մեծագոյն եւ լարուած ուշադրութիւնները որոնք շատ հեղապարդին կը մնան: Արհամարհուած կենսատու եւ կենսապահ սկզբունքներ միջբոսպի նման կը բազմանան եւ երէկուան քաջառողջ իրանը հիւանդ կախ վիճակի մը մէջ կը ձգեն. եւ հիւանդկախ կղերը տհառ գործեր միայն կրնայ տեսնել: Չափաւոր եւ կանոնաւոր ուտեցող միշտ գործօն ու հանգիստ կը պահէ մարդամեքենային հնոցը, որուն մէկ փոքր խանգարումը մոլորին ու նկարագրին վրայ անհաճոյ ազդեցութիւններ կ'ընէ, ինչպէս կը հաստատեն փորձառութիւնն ու բնախօսութիւնը: Գործը կ'օգեւորէ մարդու մարմինը, կը վտարէ անպէտ նիւթերը եւ կ'աւժովցնէ մէն մի մասնիկ: Բայց չափաւորութիւնը աշխատանքին՝ կը մաշեցնէ փոխան աւելցնելու, կ'օպառէ փոխան անցնելու, կը սնանկացնէ փոխան ճօղացնելու: Սնանկ իրան մը՝ թափթփուք արդիւնքներ միայն յառաջ կրնայ բերել: Օրական ութը ժամի քունը բացարձակապէս պէտքն է ու պահանջը մարմինին, որուն դէմ կը մեղանչեն մարդիկ, եթէ այդ ժամերէն խորեն: Ան որ խորէ, խորած կ'ըլլայ իր գործէն ու կեանքէն, եւ հաւատարմութիւնը լուսափայլ մասնայատկանիչը ըլլալու է կղերին, որուն կեանքն ու հոգ. գործերը իրենը ըլլալէ աւելի ուրիշին են. պարագայ մը որ ալ աւելի կը շեշտէ թէ ձեռք երկարելու չէ այդ պատուական ժամերուն: «Յորեկուան հաշիւը գործով, իսկ գիշերուանը՝ քունով փակելու է» կ'ըսէ Շէյքսպիր: Անշուշտ հակադարձն ալ շոտլանդիւն է, եւ քունի շոտլանդիւնը կարօտութիւն կը բերէ:

Կղերը աւելի շատ պիտի յարաբերի ուրիշին հետ, եւ աս պարագան շատ հեղափոխներ պիտի տայ գրգռումի եւ ցառումի որոնք վայրկեանական խելագարութիւններ են. եւ խելագարը՝ անգիտակ իր ըրածին ու չըրածին, քիչ վնասներ պիտի չտայ իր վիճակին ինչպէս նաեւ իր մարմինին: Յասուած յանկարծական բռնկում մ'է մարմինին մէջ, որմէ մասնիկներ կ'այրին ու կը փճանան եւ հետեւաբար իրանը կը տկարանայ: Կղերը զիւրազրգիւ ըլլալէ աւելի համբերող գտնուելու է յագուտ իր առողջութեան: Աննկատ ընելով առ ալժմ բարոյական հետեւութիւնները ալքողին, ծխախոտին ու խաղամոլութեան, կը մատնանչեմ անոնց դերերը մարդուն բնախօսութեանը մէջ, ուր գոյացած ախտերն ու ցաւերը եթէ ենթակայ բնախօսներուն տեսութեանէն կը վրիպին, անգին անձնական փորձառութիւններն ու արձանագրութիւնները բացորոշ կը յայտարարեն զանոնք: Առողջու-

թիւն եւ մօլութիւն աւելի զօրեղ ու հակընդդէմ թշնամիներ են իրարաւ. ու կղերը շատոնց ունեցած ըլլալու է առ գիտութիւնը եւ անոր համեմատ ապրելու է :

Կղերը իր անհատականութեանը կազմակերպութիւն համար մարմինէն վերջ ուշադրելու է մտքին : Միտքը լծակն է կեանքի ծանրութիւններուն եւ գործերուն : Ով որ զայն գործածէ՝ քիչ կը յոգնի, եւ քիչ յոգնողները հոգեւորապէս շատ կը գործեն : Միտքը՝ բնազդը չէ մեղուին իր բշխները շինելու, թռչունին՝ իր չուռ կարելու, առիւծին՝ իր երախտագիտութիւնը յայտնելու : Առոնք, զեռ իմացական մարդը չտեսած, եւ մինչեւ իսկ գոյութեան իրաւունքը նոր առած առնենին, կը կրէին օոյն հիւանալի ոյժը այն չափով, ինչ չափով որ այսօր ունին եւ պիտի ունենան դարեր վերջ : Բայց միտքը այն չէր այրաբնակ մարդին մէջ, ինչ որ այսօր է Եանքիին կամ Տեւոտնին մէջ : Միտքը՝ Եանքիարդեւ մականն է որուն հպումը ժայռին՝ կը բանայ ակերը կաթնափրփօւր աղբիւրին : Ան որ առ աղբիւրը չուռի իր մօտ, թափառականն է տօթակէզ անապատին ուր ի գուր կը աքնի ու կը չըլի արդիւնք մը ձեռք բերելու : Վայ անոր՝ որուն միտքը ծանծաղ է : Ծանծաղ միտքը զմարդ Աստուծոյ չհասցնէր : Միտքը զիտակն է կեանքին : Միտքը ամենաբաց բանալին է Բնութեան գանձարաններուն, որոնք մարդուն կեանքը ամբողջացնելու կոչն ու գաղտնիքը ունին : Ով որ առ բանալին չգործածէր, Բնութիւնն ալ իրեն պիտի չծառայէ : Եւ Բնութիւնը մարդուն համար յատկացուած Աստուծոյ ծառան է :

Մ. Ս. ՈՐԵՐԵԱՆ

ԲԱՅ ՀՐԱԽԷՐ ԿԱՐՆՈՅ ԱՒԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Քաջածանօթ իրողութիւն է թէ երկար տարիներէ ի վեր քաղաքս եղած է կարեւոր միօրոնարական կայան եւ կռիկ ժողովրդի մը կեդրոն : Հովուաւոր է փորձ միսիոնարներէ, բնիկ հովիւներէ եւ քարոզիչներէ : Անցեալ տարի Աւետիքեցի միջոցաւ մեր հոգեւոր գործերը տնտեսելու ձեռնհաս պաշտօնեայ կը փնտռէինք, եւ ահա Վանեցի Պ. Խաչիկ Գառնիւն Պարտիզակի դաշտին ապագայ չըլիկ գործաւորը իւր ճանապարհին վրայ Կարին կը հանդիպէր . յաջողեցանք կեցնել զինք տարի մը ի հոգեւորս մեզ առաջնորդելու խօստումով, եւ գործեց ամենայն եռանդեամբ : Պայմանաժամը լրանալուն առողջութիւնը կ'ստիպէր զինք թողուլ Կարնոյ կլիման ու մեկնեցաւ մեզմէ իւր նախաժողովրդեայ դաշտը երթալու համար, կ'ուզէինք թէ եւ որ աւելի մնար մեր մէջ :

Արդ, կը կրկնենք անցեալ տարուան մեր հրաւերն Աւետիքեցի միջոցաւ, ուղղելով մեր կոչը հովիւ կամ արտօնացեալ քարոզիչներէ ոեւէ միոյն որ կը փափաքի ստանձնել քաղաքիս Աւետարանչական գործը եւ աշխատիլ մեզ հետ մեր միշտ երկրպագելի ամենօրհնեալ Փրկչին համար : Խորապէս կ'զգանք պէտքը հոգեւոր պաշտօնէի մը որ առաջնորդութեամբ եւ հովանաւորութեամբ Երկնաւորին հաստատէ մեր եկեղեցին հոգեւոր կենաց մէջ : Վասն որոյ մեր օոյն կոչն լսող եւ ընդունող հոգեւոր պաշտօնեայէն կը խնդրենք որ հաճի նախապէս բանակցիլ մեր միսիոնար վեր. Մր. Բ. Ս. Սթէյքլըթընի եւ կամ Եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան գրադիր Պ. Միսակ Սօպանեանի հետ երկուստեք սովորական պայմաններու հապաքողութեան եւ յարդարման համար : Զմեռը մերձենալու վրայ է, հետեւաբար թղթակցութիւնը հնար եղածին չափ շուտ օգտելու են :

Սիրելի է մեզ տեղեկագրել թէ, հակառակ մեկնողներու կարեւոր թիւին, այժմ գրեթէ յիսուն ընտանիքէ կը բաղկանայ մեր ժողովուրդը, որոնց մէջ հաշուաւոր են Պիթլիդէն եկածները : Ուրախութեամբ կ'աւետենք նաեւ որ կենաց բանին ուկնդիրներու բազմութեան պատճառաւ մեր աղօթատեղին նեղ կու գայ : Այո, քիչուոր չեն անոնք որ երկնային պատգամն հաճոյքով կ'ունկնդրեն, երբ հոգեւոր պաշտօնեանն է որ կը մատակարարէ զայն : Մանաւանդ քաղաքս առեւտրական կարեւոր կեդրոն մը ըլլալով՝ այցելու ճամբորդներ անպակաս են : Ահա Եհովային ծառաներէն միոյն ի փառս անոր գործելու երջանիկ պատեհութիւն մը : Այո տողերը ընթերցողը առ քաջ համոզումն թող ունենայ թէ Կարնոյ եկեղեցին հոգեւոր բաներու ցանկացող է, եւ թէ գիտէ գնահատել այն ամէն աշխատութիւնները որք կը կատարուին յանուն Տեառն :

Բ. Ս. ԲԵՆՈՒՏՍ

ՄԻՍԱԳ ՍՕՊԱՅԵԱՆ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑ

ԽԵ. ԴԱՍ, ՆՈՅՆՄԵՐ 5

Ե.ԲԷՐ Լ Ատաւեր (Եթ. Դ. 10—Ե. 3)

Ոսկեղէն համար. Սաղ. ձև. 20 :

Իբրեւ Ամենօրեայ ընթերցուածներ Եթերի գիրքէն օրը մէյմէկ գլուխ կարդալով պիտի օգտուինք մեր նիւթն ուսումնասիրելու առնն :

Մանուկներ. Յայտնի չէ թէ ո՞վ է Եթերի Դիրքը գրողը . բայց Եթերի ժամանակին եւ Շուշան քաղաքի վիճակին ծանօթ մէկը ըլլալու է : Մեկնիչները կը կարծեն թէ Դիրքը գրուած է Ն :

Ք. իբր 331ին : Մօտերս Շուշան քաղաքին կողմերու պեղումները այդ ժամանակի Մարաց եւ Պարսից թագաւորներուն մէկ ապարանքին աւերակները երեւան հանած են : Եսթերի Գիրքին ուշադրութեան արժանի մէկ իրողութիւնն է անոր մէջ Աստուծոյ անուան չյիշուիլը : Անոր մէջ պատմուած եղելութիւններուն մէջ թէեւ քաջայայտ կը տեսնուին Աստուծոյ ներկայութիւնը եւ նախախնամութիւնը եւ Մուրթքէի եւ Եսթերի հաւատքն առ Աստուծոյ, սակայն յիշուած չէ Աստուծոյ անունը : Գիրքին գլխաւոր նպատակն է ցուցնել թէ ինչ բան առիթ եղած է Հրէից փոխարէն տօնին հաստատուելուն : Աստուծոյ, որ Քսերքսէս անունով ծանօթ է պատմագրութեան մէջ, իշխեց Ն. Ք. 486-466 : Շուշան, Պարսից ծոցին հիւսիսային կողմը քաղաք մը, Մարաց եւ Պարսից մայրաքաղաքն էր :

Մոթմանիւն Նիւիւր. Եսթերի Գիրքին մէջ ինչ կը տրվինք Եսթերի, Մուրթքէի եւ Համանի նկարագրին նկատմամբ :

Աստուածային նախախնամութիւնը, որ կը տեսնուի Յովսէփի կեանքին եւ Մովսէսի կեանքին մէջ, համեմատէ հոս Եսթերի կեանքին մէջ տեսնուած Աստուածային նախախնամութեան հետ : Յուցուր թէ իւրաքանչիւր մարդու կեանքին մէջ կայ Աստուածային նախախնամութիւն : Երբեմն զիւրին կ'ըլլայ հաօկնալ թէ ինչ է Աստուծոյ կամքը մեզի համար, երբեմն ալ շատ դժուար : Երբ դժուար կ'ըլլայ այս, ծոմապահութեամբ եւ աղօթքով Տէրօյը հարցնելու ենք : Այսպիսի ժամանակներ ուրիշներուն աղօթքն ալ պէտք կ'ըլլայ : Ուշադրութիւն ըրէ իրարու համար աղօթելուն օգտակարութեանը :

Աստուծոյ կանոնէն աշակերտներուն ուշադրութիւնը հրաւիրէ սա բանին թէ Աստուած միշտ պատրաստ է մեր աղօթքներուն լսելու : Այս մասին մեր Տէրօյը Ղու. ԺԱ. 5-13, ԺԲ. 1-8 եւ ուրիշ տեղեր ըսածները յիշէ, եւ թող աշակերտները ըսեն Տէրօյը ներկայութեան միշտ բաց ըլլալու մասին ինչ համարներ որ գիտեն :

Եսթեր միջնորդեց իր ժողովրդին համար : Ըսէ թէ ինչ նմանութիւն կայ մեր միջնորդին, Յիսուս Քրիստոսի, Գողգոթայի վրայ մեզի համար կատարած գործին եւ Եսթերին ըրածին մէջտեղ : Մեր Տէրը մեր հոգին վրկելու համար իր կեանքը զոհեց :

Հոգեւոր դասեր. Աղօթքով սորվէ պարտականութիւնդ եւ Աստուծոյ հաւատարիմ գտնուէ պարտականութիւնդ կատարելու մէջ :

«Խօսիլը արծաթ է եւ լոկը ոսկի» կ'ըսէ Անգղիական առածը : Արդ, գիտցիր խօսելու եւ լոկու ժամանակները եւ ըստ այնմ կամ խօսէ կամ լոկէ :

Մեր առօրեայ կեանքին մէջ զիւրին չէ միշտ ուղղութեան ճամբուն մէջ քայլել եւ Աստուծոյ կամքին համաձայն ապրիլ : Ամէն ժամանակ կարօտ ենք Աստուծոյ օգնութեանը : Դեռահասները որչափ անգամներ իրենց ընկերներէն ծաղր ըլլալէ վախնալով կը խմեն օղիին առաջին գաւաթը, եւ կամ աղօթքն ու պաշտամունքը կը թողուն, եւ կամ իրենց Սուրբ Գիրքերուն ընթերցումը զանց կ'ընեն : Աստուծոյ օգնութիւն խնդրէ ամէնէն փոքր պարտականութիւնդ կատարելու ատեն, եւ համարձակութեամբ ի գործ դիր Աստուծոյ կամքը :

ԱԶԴ

Մեր եկեղեցւոյ քարոզիչը Արժ. Պատ. Ե. Շամիկեան պաշտօնապէս իւր հրաժարականը տուած ըլլալուն համար եկեղեցւոյս Վարչական Ժողովը եւս իւր հրաժարականը միաձայն հաւանութեամբ ընդունելով ամսոյս 18/1 Հոգ. Թուականէն սկսեալ Պատ. Ե. Շամիկեանի հետ իւր յարաբերութեան կապը բոլորովին խզած եւ իրեն վերոյիշեալ Թուականաւ պաշտօնապէս իմացուցած է, այնպէս որ Արժ. Պատ. Ե. Շամիկեան այսուհետեւ մեր եկեղեցւոյ հետ ոեւէ կապ եւ գործ չունի :

Ուստի կը խնդրենք մեր Պատ. բարեկամներէն, որպէս զի եթէ Բիւթ., Կիլիկեան եւ կամ Խարբերդու հօգ. Միութեանց շրջանակին մէջ մեր եկեղեցւոյն յարմար Տաճկախօս եւ քիչ շատ Հայախօս քարոզիչ մը գիտեն, հաճին եկեղեցւոյս քարտուղար Սարգիս աղա Զարիֆեանի կամ տեղւոյս Ադգապետ Մարտիրոս էֆ. Տ. Նիկողայոսեանի իմացընելու շնորհք ընել, որպէս զի մեր ամպիոնը իրկար ժամանակ թափուր չլինայ :

Ի դիմաց Վարչ. Ժող. Հայ-Աւետ. Եկեղեցւոյ Պրուսայի

Պրուսա Ս. Յ. ԶԱՐԻՖԵԱՆ-ՔԱՐԿՈՒՂԱՐ
Սեպ. 26/9 Հոգ. 905

Քրիստ. Ե. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը ժամը 9ին (Ը. Թ.) Ի Բէթ, Գուսպափու : Նիւթն է, Յայտ. Գ. 16 :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաք. Պարսիկ դեսպան Միրզա Բիզա
յան անցնալ ուրբաթ պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլ-
թանին ներկայանալ եւ Պարսից Շահին բարեւները
եւ մեծարանքները հաղորդել Ն. Կ. Վեհափառութեան,
որ յանձնարարեց իր Կայս. բարեւները հա-
ղորդել Վեհ. Շահին: — Թուրք թերթերը ճոնսըն
Ափարթըմանի եւ Քրօքըր պանդոկի բնակիչներուն
ստորագրութեամբ չնորհակալութեան գիր մը հրա-
տարակցին, երախտագիտութիւն յայտնելով անց-
եալ չարթու ծանուցուած պայթուցիկներուն եւ
փնտաւար նիւթերուն գտնուելուն եւ յանցաւոր-
ներուն ձեռքակալման համար, որով ստորագրեալ-
ներուն կեանքը ճշմարիտ վտանգէ մը ազատուե-
ցաւ չնորհիւ Վեհ. Սուլթանին: — Պէշիկթաշի օս-
տիկան զինուորներէն փախստական երկայնահա-
սակ, լայնաճակատ, օսեւայօն եւ սեւահեր, գորշա-
կապոյտ աչքով եւ ցորենագոյն դէմքով քանեւվեց
տարեկան Տաղիստանցի Մահմադ Իպի Ի Նուսուֆ,
որ ամբաստանուած է թէ վնասակար զրութիւն-
ներ պատրաստած եւ հրատարակելու համար իր
քով պահած է, տասնօրուան պայմանաժամով հրա-
ւիրուած է դատարան ներկայանալ: Հակառակ
պարագային իբրեւ անօտառ նկատուելով քաղա-
քային իրաւունքներէ պիտի զրկուի, եւ ի բացա-
կալութեան պիտի դատուի, գոյքերը արգելքի տակ
պիտի առնուին, դատական ամէն պաշտօնեաներ
պարտաւոր պիտի ըլլան զինք բռնել եւ պատժա-
կան ամէն տնօրինութիւններ պիտի ըլլան իրեն
նկատմամբ: — Բարափներու ընդհանուր տնօրէնը,
որ յատկապէս մայրաքաղաքս եկած էր, աւար-
տեց իր բանակցութիւնները Մաքսային վերա-
տեսչին նախագահութեամբ կազմուած մասնաւոր
յանձնաժողովին հետ, եւ կնքուած համաձայնու-
թիւնը Կայս. պալատ մատուցուեցաւ վաւերացման
համար: Երկու քարափներուն միջեւ փոքր շոգե-
նաւերու երթեւեկ մը հաստատուելու գործը Շիր-
քէթի Սայրիէ կ'առաջարկէ ինք օտանձնել, հա-
մաձայնութիւն մը կնքելով: — Բալապրիոյ ար-
կածեալներուն համար Իտալական դաղթակա-
նութեան հանգանակութիւնը 18,000 Ֆրանքի
հասաւ:

Նահանգներ. Այտընի կուսակալ Բեամիլ փաշա
դարձեալ Կայս. բարեւներու արժանացաւ: — Հի-
ճաղի երկաթուղին Հայֆայի ճիւղին շինութիւնն
աւարտած է եւ բացուած պիտի կատարուի Կայս.

ծննդեան տարեդարձին օրը: — Անցեալ երեքարթի
Տէնիզլիի (Այտըն) շուկային մօտ թաղէ մը հըր-
դեհ ծագեցաւ եւ 308 խանութ, 40-50 վաճառա-
տուն, 1 խան, 2 մզկիթ եւ քանի մը տուն այ-
րեցան: Նիւթական վնասը 100 000 Օսմ. ոսկի
կ'ենթադրուի: — Օր մը առաջ ալ Թրիլիայի (Գրու-
սա) Էշքէլ գիւղին մէջ դիպուածով մզկիթ մը
եւ 41 տուն այրեցան: — Սալէֆի աղահանքե-
րուն արտադրութիւնը մինչեւ ցարդ առանց զըտ-
ուելու կ'արտածուէր: Ձեռնհաս վարչութիւնը օ-
րօշեց հոն զտիչ մեքենաներ հաստատել եւ աղը
զտուած արտածել: — Ատապաղարի եւ Սէլանիկի
մէջ երկրաշարժի ցնցում զգացուած է: — Էտիր-
նէի կուսակալութեան արմաթի տարեկան բերքը
եղած է 23,560.079 գրիւ եւ 13,254.441 քաշ: —
Էտիրնէի ցուցահանգէօին մէջ ապրանք ցուցադրող-
ներուն օրոշուած է պատուանշան տալ քաջակե-
րութեան համար, ուստի անոնց անունները Բ.
Դրան հաղորդուեցան: — 15 հազարամեթր եր-
կայն ջրանց մը բանալով Մանիասի լիճը ցամաքե-
ցնելու արտօնութիւն խնդրուած է: Կ'ըսուի թէ
այդ գործողութեամբ 200.000 արտավար հող պիտի
շահուի, որով ոչ միայն ամբողջովին պիտի գոցուի
ծախքը, այլեւ արտառովոր քանակութեամբ բերք
պիտի արտադրուի, եթէ բացուած ջրանցով դե-
տիններ ալ օռողուն: — Այսուհետեւ Պաղատի
թղթատարը Դայօէրի-Էրէյլի ճամբով պիտի ղըր-
կուի փոխանակ Դայօէրի-Էնկիւրիի ճամբով ղըր-
կուելու:

Այլ-այլ. Միրիլիվա Փէրթէվ փաշա, որ ճա-
փոնի օպայակոյտին քով կը գտնուէր Ռուսեւճա-
փոնական պօստերազմին հետեւելու համար, ար-
տօնուեցաւ մայրաքաղաքս վերադառնալ: — Մա-
րոնիններու պատրիարք Տ. Հոյէք, որ Լիբանանէ
Հոռմ եւ Փարիզ գացած էր, Փարիզի Օսմ. դես-
պանատունը այցելելով խնդրած է իր եւ բոլոր Մա-
րոնի եկեղեցականներուն խորին չնորհակալութիւնը
յայտնել Վեհ. Սուլթանին Ն. Կ. Վեհափառութեան
բազմաթիւ չնորհներուն համար: — Հապէշ պատ-
ուիրակութիւնը քանի մը օրէն մայրաքաղաքս պի-
տի գայ: Պատուիրակութեան պետ Զօր. Մաշաշա
իր վեհապետին կողմէ գիր մը կը բերէ Վեհ. Սուլ-
թանին: — Սերպիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ կնքելի
առեւտրական պայմանագրին վերաբերեալ բանակ-
ցութիւնները զոհացուցիչ ընթացքի մէջ են: Պայ-
մանագրին յօդուածներուն կէսը նկատողութեան
առնուած եւ ընդհանուր կեբպով ընդունուած են:
— Հօմերի Իլիականը Արաբերէնի թարգմանուած
է: — Եգիպտական կառավարութիւնը որոշած է

կատաղաբուժական հիւանդանոց մը հիմնել : — Գաւառներէն կեդրոնական պաշտօնատուները զրկուած աղերսագիրներուն համար իրրեւ արձա- նագրութեան տուրք զրոյմաթուղթ եւ թղթատա- րական թղթադրոշմ կը զրկուէին, որ բաւական զօտարութիւն կը պատճառէր : Այսուհետեւ ա- տոնք անընդունելի են եւ աղերսագիրներուն ար- ձանագրութեան տուրքը, 4 դահ., տեղային կա- ռավարական օնտուկներուն պիտի յանձնուի եւ այս իրողութիւնը աղերսագիրներուն կրնակը պի- տի նշանակուի : — Զակագիրի մէջ, Ստորին Ե- զրպտոսի, հազուադիւր շատ հնութիւններ զըտ- նուած են 7 մեթր բարձրութեամբ եւ 80 ֆէտտան մակերեսով բլրի մը վրայ : — Այսոքնի կուսակա- լութեան մէջ Ակրոգիօիա անունով տեղ մը շատ հնութիւններ գտնուած են պեղումներու հե- տեւանքով : Հնութիւններէն ոմանք կայս. թան- զարան պիտի բերուին, ոմանք ալ Իզմիրի մէջ կառուցանելի թանգարանին մէջ պիտի զետեղուին : — Դարձեալ, նոյն կուսակալութեան մէջ վաղեմի Մելիտոսի աւերակներու պեղումները փութով ա- ռաջ կը տարուին : Փոռնոսայի մէջ 100 տուն գըն- ուած է եւ անոնց տեղ գեղեցիկ վայրի մը վրայ ուրիշներ շինուած են : — Թուրքիոյ մէջ տարին մօտաւորապէս 2,680,000 սնտուկ քարիւղ կ'սպա- ուի հետեւեալ համեմատութեամբ. 1,050,000 կ. պո- լիս, 400,000 Իզմիր, 380,000 Սէլանիկ, 600,000 Սիւրիա եւ 250,000 Եւրոպ. տեղեր : Այս համագու- մարին $\frac{19}{20}$ ը Ռուսիայէ կու գայ եւ $\frac{1}{20}$ ը Բուլմանիա- յէ եւ Հունգարիայէ :

Բուլ. Ժող. Էնկիւրիւի քարոզիչ վեր. Հայրա- պետ Օտեան, որ Պիլէճիկի եկեղեցիէն հրաւիր- ուած է իրրեւ քարոզիչ, ընդունած է հրաւերը եւ մօտեցաւ հոն պիտի երթայ : — Դայօէրիի մէջ Առա- ճել էֆ. Պարութեան մէկ մէճիտիյէ նուիրած է կոյրերու աւետարանին հրատարակման համար : — Յաւով կ'իմանանք թէ Կիւրնի Աւետ. Ժողովրդին երեւելիներէն Տր. Գրիգոր էֆ. Խանդամուրեան, որ տարիներէ ի վեր Աւետ. Ժողովրդի բարեկամ ու գործա- կալ էր, Օգոս. 21ին մեռած է : Հանգուցեալին որդին Հայկազուն էֆ. դեռ անցեալները կորսն- ցուցած էր իր ամուսինը եւ զաւակը : Իր այս նոր կորստեան համար ցաւակցութիւն կը յայտնենք : — Նմանապէս կ'իրակի Պարտիզակցի Ստեփան էֆ. Մակարեան մեռաւ Աղգ. Հիւանդանոցին մէջ եւ երկուշաբթի թաղուեցաւ Էտիրնէզափուի Բողոք. գերեզմանատան մէջ : Հանգուցեալը Բոսթրի Դո- լէճի չըջանաւարտներէն էր, եւ ուսուցչական պաշտօն վարած էր Բերայի Նարեկեան վարժարա-

նին եւ Պարտիզակի Բարձր. Վարժարանին ու Որ- բանոցին մէջ : Վերջերս առեւտրով կ'զբաղէր :

Հայ Լաւ. Ժող. Պատրիարք Հայրը կոնդակ մը հրատարակելով ժողովրդին յանձնարարեց Աղգ. Հիւանդանոցի նորատիպ օրացոյցը գնել եւ այդ կերպով նոյն հաստատութեան նպաստել : Անցեալ տարի հիւանդանոցին մէջ դարմանուած են 2,046 անձ : Միւս պատուարուածներուն թիւն է 1,039 : Ընդհանուր ծախքն եղած է 14,000 ոսկի : — Ե- զրպտոսի Առաջնորդը իր պաշտօնատեղին ուղե- ւորեցաւ : — Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը ձեռ- նարկած է Էջմիածնի Սինոդը վերակազմել եւ զպրոցներու հոգաբարձութիւններուն ընտրու- թիւնը կատարել տալ : — Վերջերս հրապարակի վրայ 3,500 ֆրանքի ծախուած է ծանօթ նկարիչ Ակալեան Ստեփան էֆ. 25 հարմէթ լայնքով եւ 35 հարմէթ երկայնքով մէկ նկարը, որ 12 գոյնով կը ներկայացնէր Գոլոմպօի կեանքին բոլոր զըր- ուագները 1890ին հրապարակ հանուած 16 կտոր թղթադրոշմերով : Ասոնց վերեւը կցուած էին Շի- քակօի արուեստահանդէսին հինգ օրինակ մուտքի տոմսեր, որոնք կը ներկայացնեն Լինքըն, Ֆրանք- լին, Ուաշինկթըն, եւն. : Իրրեւ ստորագրութիւն ամէնէն վարը զրոյմուած է հեղինակին մանրա- նկարը :

Յոյն Ժող. Եզրպտարնակ Յոյն մը Երուսաղէմի Յոյներուն 20,000 ֆրանք նուիրեց : — Հանգուց- եալ Մ. Սինկրոս 1,700,000 արաբմ կտակած էր Յուճապատնի կառավարութեան : Նոյն կառավա- րութիւնը որոշած է այդ գումարին 1 միլիոնովը բանա մը շինել Աթէնքի մէջ :

Առեւտրական հրապար. Հոտա. 7 (Ն. Տ.) Օ. Ո. 100 Յոյն, Անատոլիա կրծք, կը 80-82 դահ., Անգղիկ. քաշը 37½-38½ փր., ըն- 110-112, Բիզոն 42½ փր. տիւր, 41 : Լաւթի, Սլնիկ. 235-240 : Աւետ. Էսքիչէհիւր գրը- Սեւ ծով 150-160 : մա, պարկը 73½-74 դահ., Սեւ. Պալքէսիւր քաշը 56-60 փր. : Օտեոս (Ա.) 90-95, (Բ) 85 -90, (Գ) 80-85 : Թէթիկ, Էնկիւրի-Եսգ. Բաշիւ, Ռուս. Պոլսոյ զաւաքաշը 16½-17½ դահ. : համար գոյգ թիթեղ 38, Բաշիւ, Անատոլիա գրը- Ծաւար, Թրիէսթէ կեն. մա քաշը 7 դահ. : զինարը 102 դահ., Ռու- Բաշիւ, Ատանա քաշը 53½-55 դահ. : ասկան 93 : Լոսկի Աւետ. 100 քաշը 6½-7 Աֆիւն, Գարաիօս, Պա- Բիւն, Եզրպտակն, պար- 122-122 : Երամակ. Սեպտ. 29/12 Հոկտ.

Օսմ. Միաց. Օ. Ո. 97 38	Բուլմ. Երկթղ. ֆր. 132 75
Մէճիտիյէ	107 29
Մէթակիւր	103 20
Մանր արծաթ	103 35
Ռուսիոյ բուլ	91 40
Նաթուէն	87 08
Գրիմից	51 03
Անգղ. ոսկի	109 28
Մանէթ	8 64

ԱՐՏԱՔԻՆ

Միջադատյն խաղաղաէր յարթէրոյննէր. Եւրոպական քաղաքականութեան վարիչներուն ջանքերը խաղաղութեան պահպանման ուղղուած են լինի առիթ տուող խնդիրներու լուծմամբ եւ կասկածներու ջնջմամբ: Փոքն Պիւլով իշխանը, Թաւի թղթակցին ուղղուած խօսքով մը մեծ ծառայութիւն մատոյց այս դատին: Ըսաւ թէ տխմարութիւն է այնպէս ցուցնել, ինչպէս կը ցուցնեն ուսանող, թէ անշուշտ պատերազմ պիտի ծագի Գերմանիոյ եւ Անգղիոյ միջեւ: Ինք անանդեակ չէ երկու երկիրներուն ալ մամլոյն մէջ երեւցած կծու յօդուածներուն, բայց պատերազմ մը մեծ վնաս պիտի հասցնէ երկու երկիրներուն ալ եւ Պերլինի ու Լոնտոնի կառավարութիւնները այնչափ հոգածու են իրենց պատասխանատուութիւններուն որ ինն կրնար այդ յօդուածներէն ազդուիլ: Գերմանիոյ եւ Անգղիոյ միջեւ գտնուած նախապաշարուածները պիտի անհետանան, ըսաւ, եւ Ֆրանսա կարող է անոնց փարատման օգնել: Նաեւ Ֆրանսայի օրինակը հաստատեց թէ հնար է Անգղիոյ հետ հաշտուիլ: Յետոյ խօսեցաւ գտնուած զինակցութիւններուն վրայ եւ ըսաւ, «Զինակցութիւններու երկուութիւնը, որոնց երկուքն ալ խաղաղական են, կ'ապահովէ Եւրոպայի հաւասարակշռութիւնը: Բարեկամութիւնները կրնան եւ պարտին տարածուիլ այս զինակցութիւններուն վրայ: Դուք Իտալիոյ հետ հաշտ էք. առկէ լաւ բան չկրնար ըլլալ: Մենք Ռուսիոյ հետ հաշտ ենք, կատարեալ է այս: Բայց հարկ եղածն է Ֆրանսեւիտայեան մերձեցման չընծայել հակադերման հանգամանք, Ռուսեւգերմանական մերձեցման ալ հակաֆրանսական հանգամանք:» Սլաւոպաք, Անկլեզերման յարաբերութիւններու տեսակէտով այս յայտարարութեան վրայ խօսելու առիթով, կ'ըսէ թէ Փոքն Պիւլով իշխանին համակարծիք են անշուշտ ամէն ինչացի Անգղիացիներ, եւ կը յարէ. «Մեր տեսակէտով բացարձակապէս չկայ առիթ մը, որ բանաւոր պատրուակ մը ընծայէ աղետալի ընդհարման:» Նոյն թերթը, իր նոյն թիւին մէջ Անկլեզերման յարաբերութիւններուն վրայ խօսելով, կ'ըսէ թէ Ռուսիոյ մէջ հականգղիական զգացումը անցնելու վրայ է եւ Ռուսիոյ հանրային կարծիքին մասցի առաջնորդները կ'զգան թէ Մեծ Բրիտանիոյ զարեկամութիւնը օգտակար պիտի ըլլայ եւ կրնայ զիւրաւ ձեռք բերուիլ: Զինակցութիւն կնքելու, կամ Անկլեզափոնական զինակցութիւնը Ֆրանսեւորուականին հետ ձուլելու խօրհուրդ չկայ, քանզի

այդ անհանգստութիւն պիտի պատճառէր ուրիշ տէրութիւններու: Բայց Ռուսիա խաղաղութեան պէտք ունի պետութեան ներքին հարստութեան աղբիւրները շահագործելու համար, եւ Անգղիոյ համար հանգստութեան մեծ պատճառ մը պիտի ըլլայ գիտնալ թէ ինք այլեւս նկատելու չէ զՌուսիա իբրեւ իր Հնդկական ստացուածներուն վրայ յարձակելու առիթի մը սպասող: Երկու պետութիւններն ալ պիտի շահին, եթէ իրենց առեւտրական յարաբերութիւնները չարգելուին քաղաքական կնճռոտութիւններու երկիւղով: Եւ այս է մեծ փափաքը Ֆրանսայի, որ երկուքին ալ բարեկամ է: Տեղս կ'ըսէ թէ յայտնի է որ Ռուսիա, Անկլեզափոնական դաշնագրին յօդուածները երկրորդ անգամ ուշադրութեամբ եւ առանց յուզման կարդալէ ետեւ, անոր նկատմամբ իր առաջին կարծիքը փոխած է: Թաւ ալ կը կարծէ թէ Անգղիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ մերձեցման մը գաղափարը արագ յառաջդիմութիւն կ'ընէ Ռուսիոյ մէջ: Խնդիրը զինակցութեան վրայ չէ, այլ աւելի բարեացակամ զգացման վրայ:

Թերեւս զարմանալի չէ որ Փոքն Պիւլով իշխանին խօսքերը, Մարքեան խնդրին վերաբերեալ երկարատեւ բանակցութիւններէն անմիջապէս ետեւը գալով, թաքուն նպատակի մը կասկածով ընդունուեցան Ֆրանսայի մէջ: Ֆրանսական մամլոյն դիտողութիւններէն կ'երեւի թէ Գերմանիոյ հետ մտերմական յարաբերութիւններու գաղափարը դեռ անհաճոյ է Ֆրանսացի ժողովրդին: Բայց շատ գոհացողիչ բան է խաղաղական այսպիսի խօսքեր լսել քաղաքական աշխարհի հեղինակաւոր վարիչներէն:

Ճափն. Ռուսիոյ Ճափոնցի զբերները, որոնց թիւը 2,000 է, ի մօտոյ փոխադրելու կարգադրութիւնները լինցան: Գերմանիոյ սահմանագլխին վրայ Ճափոնական իշխանութիւններու պիտի յանձնուին անոնք եւ հաւանօրէն Անգղիական շոգենաւերով Ճափոն պիտի ղրկուին Գերմանական նաւահանգիստէ մը: Ճափոնի Ռուս գերիները իրենց երկիրը փոխադրելու գործը պիտի սկսի միեւնոյն ժամանակ: Վլատիվոսթոք պիտի տարուին անոնք եւ Սիպերիական երկաթուղիով իրենց տեղերը պիտի ղրկուին: — Ճափոնի պարտքն է հիմա 192,000,000 Անգլ. օսկի, մարդ գլուխ իւր 4 Անգլ. օսկի, եւ ըստ Օքուսմա կոմսին 250,000,000 ի պիտի հասնի մինչեւ որ քուր զօրքերը իրենց տեղերը ղրկուին: Արդի պարտքին գրեթէ 92,000,000ը արտաքին փոխառութիւն է եւ 100,000,000ը ներքին: Տօկոսի այժմու տարեկանը 10 000,000 Անգլ. օսկիէն քիչ մը աւելի է, տօկոսի տարեկան սակն ալ առ

հարիւր 4-6. — Թողքի Սոսեւտրական Սենեակը որոշեց ի պատիւ Անկլեւճափոնական զինակցութեան նորոգման բացողեայ մեծ խնճոյք մը սալ, ուր պատուոյ հիւրն ըլլայ Անգղիական ղեկավարը, բայց հրաւիրուին նաեւ ամէն օտար վաճառականներ։ Անգղիական նաւախումբն սկսած է ձափոնական նաւահանգիստներն այցելել, ուր մեծ խանդավառութեամբ կ'ընդունուի եւ Անգղիացի ու ձափոնցի նաւազնները ջերմագին սիրով կ'ողջագուրեն զիրար։ Անգղիական կառավարութիւնը Գորէայէ ետ պիտի քանչէ իր ղեկավարը։ Ուրիշ տէրութիւններ հաւանօրէն անոր օրինակին պիտի հետեւին, վասն զի Գորէա այժմ ձափոնի թեւաւրկութեան տակ մտած է։

Գերմանիա. Գերմանիոյ 1904ի արտաքին վաճառականութիւնը գերազանցուած է միայն Մեծ Բրիտանիոյ վաճառականութենէն, որ առաջինէն $\frac{1}{2}$ աւելի եղած է։ Գերմանիոյ վաճառականութիւնը վերջին 20 տարուան մէջ գլեց անցաւ Ամերիկեանը, 100 առ հարիւր աւելնալով։ Ամերիկեանը նոյն չրջանին մէջ 80 առ հարիւր աւելցաւ, Անգղիականը 50 առ հարիւր, իսկ Ֆրանսականը 24 առ հարիւր։ Գերմանիոյ առեւտուրը իր գաղթականութիւններուն հետ՝ դեռ քիչ է քանակութեամբ։ 1903ի համագումարն էր 3,700,000 ոսկի միայն, որ իր ամբողջ վաճառականութեան 200 մասերէն մին է։ Այժմ Գերմանիա նաւային երրորդ պետութիւնն է, բայց եթէ զանազան տէրութիւններու ծրագիրները գործադրուին, Միաց. Նահանգները պիտի գլխն գայն մինչեւ 1909 թուականը, երբ նաւային առաջնակարգ պետութիւններուն յարաբերական ոյժը պիտի բացատրուի հետեւեալ թիւերով. 802 Մեծ Բրիտանիա, 433 Ֆրանսա, 430 Միաց. Նահանգներ եւ 297 Գերմանիա։ Գերմանիոյ գաղթային համաժողովը, որ ի նիստ գումարուած է, կը յանձնարարէ փութով աւելցնել նաւատորմը։

Հիւսիսային համաժողով. Փարիզի հիւծախտի միջազգային համաժողովը անցեալ երկուշաբթի բացուեցաւ Նախագահ Լուպէի ձեռամբ։ Մեծ էր քաղաքակիրթ աշխարհի ամէն կողմերէն եկած պատուիրակներուն թիւը, համագումարը կ'անցնէր 3,000ը։ Պալատան մեծ դահլիճը, ուր տեղի կ'ունենան գումարումները, գեղեցկապէս զրօշադարդուած էր։ Խնամեալ պատրաստութիւն տեսնուած է համաժողովին համար։ Քարտուղարը կը յայտնէ թէ տեղեկութիւն խնդրող չրջաբերականներ զբոկուած են 600,000 անձի աշխարհի ամէն կողմը եւ ընդունողներուն 5,000ը պատասխանած են օգ-

տակար ծանօթութիւններ հաղորդելով։ Ասկէ դատ երեսուներեք ազգէ մասնագէտ բժիշկներ 40 տեղեկագիր պատրաստած են ախտին դէմ մաքառելու համար գործածուած դրութիւններու վրայ։ Բացման արարողութենէն ետքը Նախագահն այցելեց հակահիւծախտային ցուցահանդէսը, որ ուրիշ շատ բաներու հետ կը պարունակէր անկեալ հիւանդներու յատուկ ուտեստի նմայներ, առողջապահիկ նաեւ հակառողջապահիկ ննջարանի օրինակներ, հիւանդարանի օրինակ եւ ուրիշ բաներ՝ որոնցմով կը լուսաբանուին հիւծախտը դարմանելու արդի դրութիւնները։ Մ. Լուպէ շատ ժամանակ կուտայ համաժողովին, որու շատ կը շահագրգռուի։ Կարճ օւղերձի մը մէջ ըսաւ թէ այդ շաբթուան գործը իր դրոշմը պիտի թողու պատմութեան մէջ։ Հիւծախտի դէմ գործը արդէն իսկ արդիւնաւոր է, քանզի ախտէն մեղմողներուն համեմատութիւնը վերջին տարիներս նուազած է Գերմանիոյ եւ Անգղիոյ մէջ։ Ցաւ յայտնեց որ Ֆրանսայի համար չկայ վստահելի վիճակագրութիւն մը։ Համաժողովին խորհրդակցութիւններուն մէջ տղայոց համար բաց օղ եւ առատ մարմնամարզ յանձնարարուեցան իրեն լաւագոյն միջոց այդ ախտին ենթարկուելու վտանգը նուազեցնելու։ Համաժողովին ամէնէն նշանաւոր դէպքն եղաւ Համպուրկի դատախօսներէն Փրոֆ. Պէրինկի յայտարարութիւնը թէ ինք նոր մեթոտ մը գտած է ուսականութիւնը բժշկելու։ Թէ ինչ է այդ մեթոտը՝ չըսաւ, վասն զի դեռ իր փորձերը չէ լմնացած։ Բայց ըսաւ թէ կրցած է այդ ախտէն զերծ կացուցանել կարգ մը կենդանիներ, օրոնք առ հասարակ դիւրաւ կը վարակուին անկէ, եւ թէ կը կարծէ որ հաւանօրէն պիտի կրնայ զանոնք բժշկել երբ ախտին ենթարկուած ըլլան։ Փարիզեան հեռագրի մը համաձայն Նիւ Եորք Հէրլը Տր. Պէրինկի 50,000 տոլար խոստացած է որպէս զի իր զիւտը բացատրէ մասնագէտներու յանձնաժողովի մը առջեւ։ Բայց փրոֆէսորը չէ հաւանած։ Տր. Պէրինկի էր հնարիչը կեղծմաշկը բուժող չիճուկին, որով Նոպէլեան մրցանակին արժանացաւ։

Զօր. Բանարմանի. Կիրակի տեղի ունեցաւ մեծահանդէս յուղարկաւորութիւնը Փորթ Արթըրի մէջ սպանեալ Զօր. Բանարմանի, որու մարմինը Սր. Փեթրոսպուրկ բերուած էր։ Զարը եւ Զարուհին պոակներ զրկեցին եւ ներկայ էին Յունաստանի Թագուհին ու կառավարական բարձրաստիճան բազմաթիւ պաշտօնատարներ։ Ռեալ կը յիշեցնէ թէ Զօր. Շիթորը եւ Ծով. Ալէքսիէլ բացակայ էին հանդէսէն։ Զօր. Շիթուրը վերջերս կաթուածահար եղաւ, թերեւս այդ պատճառով բացակայեցաւ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՅՈՒՆՅԱՆ
Ֆինանսներու եւ Կոմերսիալ Ամերիկացի խան